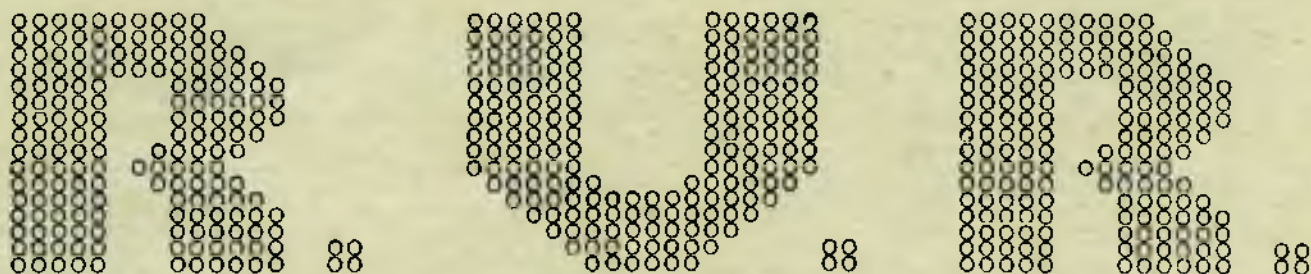

Informační listy klubu přátel vědecké fantastiky

při ÚKDŽ Praha

číslo 8 - březen 1989

obsah:

Koncepce - máme to zapotřebí? /V.Veverka/	1
Nový předseda R.U.R. /I.Adamovič/	5
Diskusní fórum	
Odpověď na nehorázné vlkoviny /E.Hauserová/	5
Střípky z Parconu '88 /I.Adamovič/	7
Šaldova dýka představuje	
Pavel Pšcolka - Poslední oběť války	8
Střípky z Miniconu '88 /I.Adamovič/	12
Naše reportáž	
Dracon '88 /F.Š./	13
Nordcon '88 /Starknest/	14
Kalendář SF akcí	17
Ediční fond R.U.R.	17
Fanskriptum	
Koordinace překladatelů II /J.Karbusický/ ..	18
POSLEDNÍ DÁVKA	
Steam - punk /I.Adamovič/	29
Výsledky ceny Locus Award 1988	32
Cizí hvězdy a naše potěšení /V.Vlk/	33
Zamyšlení nad jedním potěšením /I.Adamovič/ ..	37

neprodejné - pouze pro klubovou potřebu - náklad 160 výtisků
číslo sestavil V. Veverka - neprošlo jazykovou úpravou

Letošní podzimní porada českých sf klubů se konala v rámci semináře o fanzinech. Možná by ale bylo přesnější napsat, že seminář o fanzinech se konal v rámci porady, protože jestliže se o poradě na stránkách Interkomu i jinde objevila informací jen hrstka, o semináři a jeho obsahu už ani slovo. Asi se tam nic nedělo.

Nic se tam nedělo - pár lidí něco řeklo, pár jich s tím mlčky souhlasilo (nesouhlasilo), zbytek stejně mlčky (méně mlčky) využíval tento čas k distribuci (propagaci) klubových (svých) tiskovin.

A přeci - fanziny jsou natolik významnou součástí života fandomu, že by se mělo o nich diskutovat. Diskutovat o jejich koncepci, náplni, formě i širších souvislostech.

Někdy kolem roku 1985 jsem se na stránkách Interkomu ve článku "Fanzin sem, fanzin tam" o podobnou diskusi již pokoušel. Byl to jeden z mála námětů, na které se ozvali další diskutující, aniž by se diskuse nakonec zvrhla v osobní útoky na toho či onoho za to či ono co tam či tu řekl či napsal či udělal či neudělal (tehdy jsme ještě neuměli konstruktivně diskutovat). Výsledkem této diskuse (byť nikde neshrnutým) byla jakási funkční definice fanzinů, resp. účelů, které ve fandomu plní. Dál jsme se tehdy nedostali, neboť jsme se učili konstruktivně diskutovat o jiných, závažnějších věcech. Nic ale nebrání tomu, abychom se nyní k těmto funkcím vrátili, zhodnotili je z tehdejšího i současného hlediska, shrnuli případný vývoj a jeho další extrapolací (jsme přeci scifisté !) se pokusili o prognostický (díky vám, KPVPVFBB za tento překrásný termín) model pro nejbližší léta.

zde jsou tedy ty funkce :

- 1) informační (tj. zprostředkování zpráv členům klubu, ať již o činnosti klubu, akcích a plánech jiných sfk, knižních novinkách atd.);
- 2) pomoc vlastní autorské tvorbě (včetně propagace klubových soutěží a otiskování vítězných prací);
- 3) překlady SF (tj. suplování neexistujících specializovaných SF edic a oficiálního časopisu);

- 4) výměnná hodnota za tiskové materiály jiných klubů;
- 5) reprezentace a propagace klubu navenek;
- 6) seberealizace autorů fanzinu (včetně stmelování kolektivu na základě konkrétní společné práce a hmatatelného výsledku);

Dá se říci, že před těmi čtyřmi roky, v době kdy zhruba 30-35 klubů vydávalo kolem 15ti fanzinů, byla většina těchto složek ve vzájemné rovnováze, tj. hrála svou úlohu prakticky u každého fanzinu. S růstem počtu klubů i klubových periodik se však situace dále vyvíjela.

Úmyslně netvrdím, že měnila.

Ano, ona se také měnila, ale měnila se jako celek, zatímco jednotlivé složky na tyto změny reagovaly minimálně.

Pamětníci si možná vzpomenou na vystoupení jistého P.Koláře (nezaměňovat prosím se stejnojmenným členem R.Ú.R.), který na jarní poaradě 1984 vykládal o svém granciozním plánu na založení oficiálního SF časopisu. Cyklostyl byl tehdy pro nás maximum a na úpravu se vůbec nehledělo. Koláře jsme měli všichni za blázna a jeho vizi za záležitost vzdálené budoucnosti. Panoval názor, že předpisy a omezení jsou tak tuhá, že vůbec nejobtížnější věc kolem vydávání fanzinů je jejich prosazení vůči nadřízeným orgánům.

Což nebyla pravda. Jak mnozí záhy zjistili, lze všechna ta omezení obejít. Toto o zjištění odstranilo pomyslné bariéry a nastal "boom".

O základní ~~kvantitativní~~ kvalitativní zlom se zasložily dva tituly: Ikarie a Poutník. Ať si na Ikarii kdo chce co chce nadává, její význam jakožto průkopníka edičních titulů je nesporný. Jako první začala usilovat o ofset a z toho vyplývající náležitou grafickou úpravu. Z toho vyplynul i požadavek chozrazčotu. Nákladům, vložených do její přípravy, musí odpovídat také kvalita obsahu, aby byli její odběratelé tyto náklady ochotni hradit. Poutník zase ukázal, co jde udělat s cyklostylovaným fanzinem, co je to dlouhodobá koncepce.

Administrativní a technické obtíže Ikarie obrátily pozornost případných vydavatelů jinými směry, než "oficiálně" či "polooficiálně" povolené tiskoviny. Vzniká Laser. Na opačném pólu proráží hradu "registrace" AFko. Objevuje se první sborník "Lidš-tější než lidé". Kolotoč se rozbíhá.

Při pohledu zpět zjistíme, že proti nediferencované skupině klubových publikací před čtyřmi roky, kdy ještě nebylo problém pro hrstku fanatických sběratelů evidovat a shromažďovat ve svých sbírkách vše, co vyšlo, stojíme nyní v takřka nepřehledné houštině. Kdysi takřka jednolitý porost se diferencoval, něco zakrnělo, něco naopak vyrostlo na úkor jiných. My však, máje na paměti ony idyllické doby v lesní školce a dojemné nadšení nad pečlivě hýčkanými sazeničkami fanzinků se však nyní kolem sebe rozhlížíme s nostalgií, představami a požadaky odpovídajícími již dávno prošlé minulosti.

Výběrem, kombinací a zvýrazněním jednotlivých funkcí na úkor jiných mezitím vykristalizovaly typy tří základních podob fanzinů, resp. přesněji řečeno klubových publikací:

- a) informzin (specializovaný na čistě informační a organizační potřeby klubu či fandomu - Interkom, Komunikátor KPVPVF a Futura);
- b) prozin (kvalitní cyklostylované fanziny s odpovídající obsahovou úrovní a dostatečně vysokým nákladem - Laser, Poutník, Villoidus);
- c) ediční tituly (malootsetové publikace na principu chozrazotu, věnované výhradně překladů, tj. suplující oficiální nakladatelskou činnost - Ikarie, edice Laseru, Lety atd.);
- d) a čtvrtou skupinu tvoří všechno to ostatní, spadající pod souhrnný název fanzin.

Do oné kategorie d) čili fanzinů spadají jednak nevyhraněné typy klubových publikací, jednak tituly, které sice splňují většinu kritérií některé ze skupin a) až c), ale zároveň posttrádají některou z důležitých podmínek (např. AFko je svým obsahem i úpravou vynikající prozin, jeho náklad je však příliš nízký, aby se dostal k široké mase fanoušků. Totéž českolipský Bonsai).

Každá z oněch prvních tří kategorií totiž symbolizuje jednu z funkcí, popsaných v úvodu tohoto článku. A ztělesňuje ji natolik, že ostatní potlačuje až na nulu, resp. nejsou pro daný fanzin směrodatné. Praxe tak ukazuje jakési zákonité pravidlo: pro každý specifický účel se postupně vyvíjí jednoúčelový nástroj. Významná pro pochopení dosavadního i budoucího vývoje je i skutečnost, že takto vzniklé specializované fanziny zároveň se vzrůstajícím podílem zvolené funkce potlačují tuto roli u ostatních, zatím nespecializovaných fanzinů. Ztrácí tak smysl tisknout data akcí a soutěží, je-li to měsíc poté, co je otiskl Interkom. Dobří překladatelé dají raději své práce k dispozici vzdálenému Laseru s jeho 400 výtisky a odpovídající úhlednou úpravou, než bezejmennému fanzinu v sousedním městě, který po kouscích sestavuje skupina nadšenců pro rozmnožení v 20ti kusové sérii. Kvalita obsahu i formy přitahuje další spolupracovníky, to umožňuje prohloubit specializaci členů redakce, rozdělit práci, a v důsledku toho ji i zefektivnit, což zase umožní rozšíření působnosti fanzinu, jeho expanzi do vzdálených oblastí (odboratelé, autoři, přepis, tisk). Konkurence se objevuje i navzájem - lidé, pracující pro kvalitní fanziny (proziny), mají-li tu možnost, se často vrhají do výroby edičních publikací a odtahují s tím i své kapacity (zde je možná i důvod podstatného poklesu úrovně Villoida v posledních dvou letech).

Zanikají ale i další funkce, dříve podstatné. Například výměnná hodnota. Stále ještě přetrvává názor či subjektivní představa, že když udělám klubový fanzin, mohu jej pak lehce vyměňovat za fanziny cizí. Nebudmež bláhoví! V záplavě takřka 70ti klubů s více než 30ti fanziny je už v celorepublikovém výběru všude tam, kde existuje možnost výběru, preferována špička. Na semináři jsem se sebekriticky přiznal, že z fanzinů, které se mi dostanou do

ruky, čtu sotva polovinu, a zbytek jen zběžně prolistuji. V konkurenci prozínů prostě nemají ostatní většinou čím zaujmout. A světe div se - nikdo mne za toto přiznání nekamenoval, naopak, většinou se s ním tiše ztotožnili (asi se za to styděli). Fanzin jako "směnná hodnota" tedy ztrácí svůj smysl a s dalším nástupem edičních titulů (jen v roce 1988 jsem jich napočítal 11, letos jich je již v předběžném plánu či hotových nejméně 8 !), které jsou s to pokrývat potřebu celého (!) fandomu se podle mne do dvou let ztratí úplně. Stejně tak i položka č.5, tj. reprezentace a propagace klubu: v rámci fandomu bude mít většina fanzínů minimální šanci, že by mohla propagovat a reprezentovat v konkurenci již zmíněných prozínů (pozor - důležité je právě ono "v rámci fandomu"). Bohužel, cestou propagace klubu vůči široké veřejnosti jde snad jen Bonsai, možná i Třesk, ale ani tyto fanziny si tuto cestu zatím nevybraly se všemi důsledky z toho plynoucími.

Výhled do budoucnosti pro fanziny, tedy onu čtvrtou, zatím nespecializovanou skupinu, je proto podle mne - pokud nezmění podstatně svou koncepci - docet pesi istický. Ne, že by úplně zanikly, ale budou žít, neboť se přizpůsobí novým podmínkám.

V rozdělení na jednotlivé kategorie podle uplatnění jednotlivých funkcí, které jsem zde předložil, je možná patrná určitá koncepce. Koncepce, která je výsledkem prolínání se praxe a teorie (protože ony kategorie vystihují především tendenci, podstatu úspěchu dané kategorie, a nejsou tedy exaktním popisem právě existující skutečnosti). Představa, jak by mohl vypadat další vývoj fanzínů u nás, tedy vychází z této koncepce, resp. z popsání trendů.

Určitě se hned ozbou hlasy, že je zbytečné zatahovat sem zase nějaké zcestné a umělé teorie, pokoušet se řídit a usměrňovat něco, co je zcela spontánní a neovlivnitelné. Já mám ovšem názor opačný a následující řádky jsou proto určeny před vším tím, kdo si stejně jako já myslí, že vědomě koncipované úsilí může spontánní vývoj v dané oblasti včas usměrnit či urychlit, a odstranit tak zbytečná zklamání, plýtvání silami a podobně.

Oním "žádaným směrem", jímž by se měl vývoj ubírat (resp. býti i popostrčen), je podle mne taková struktura tiskovin fandomu, která by byla životaschopná, bránila plýtvání sil a prostředků, uspokojovala tvůrce i odběratele a naplňovala i objektivní potřeby fandomu jako celku.

Co tedy v rámci této koncepce s tou kategorií d) ? (protože současný stav, existenci skupin a) - c) pokládám za zcela zákonitou a vlastně i žádoucí). Podle mne leží cesta v přeměně klubových fanzínů z kategorie "vše, co není a) - c)", v kategorii skutečnou, tj. s vlastními specifickými funkcemi, které nejsou schopny (alespon v požadovaném rozsahu) plnit již existující tiskoviny a) - c).

Zde je nutné vycházet z jedné věci, a to odpovědi na otázku, co vlastně má být (může být) posláním takového fanzinu.

Na základě oněch původních funkcí, minus již zcela neplatné oblasti (směnná hodnota) či oblastí již obsazené (a-c) by pak existovaly tři možnosti:

- 1) obětovat dosavadní pojetí (podobu) fanzinu a zvolit si specifický obsah. Tím by se fanzin, pokud bude mít vyřešenu otázku dostatečného nákladu (jinak by to ani nemělo smysl, spodní hranice se v současné době podle mne pohybuje někde nad 200 kusy pro fandom, tj. mimo vlastní členy klubu), mohl dostat do skupiny prozínů;

(Příkladem takového postupu je projekt fanzinu typu "výběr", o kterém jsme diskutovali na Draconu s V. alašem a především V. Srponěm)

- 2) orientovat se výhradně vnitroklubově (příklad šumperského Makropula), tj. na vlastní členskou základnu. Zde jsou zcela jiné podmínky, protože pravidelný kontakt s fandomem má pouze omezená skupina nejaktivnějších členů klubu, a pro pasivní část členstva může být pravý poklad i fanzin horší úrovně. Nevadily by ani přetisky z jiných fanzinů a kontakt klubu s fandomem navenek by mohl zajistit právě fanzin typu "výběr";
- 3) orientovat se na non-SF publikum (padla zde již zmínka o Bonsai a Třesku), což je pole zcela neorané, s netušenými možnostmi.

Na semináři se také mluvilo o sdružování sil a společných projektech, což je myšlenka krásná a ušlechtilá, vzhledem k nevyzrálosti našeho fandomu však zatím ještě nerealizovatelná. Snad se nějak prosadí alespoň ten "výběr".....

Výše uvedené návrhy jsou mé pracovní a osobní teze. Proto bych především uvítal názory na tuto problematiku od těch, jichž se týká, tedy vydavatelů především oněch menších fanzinů. Na semináři buď nebyli, nebo mlčeli, tak snad formou písemnou je k něčemu můj článek vyprovokuje. Případné nesouhlasné či jiné odpovědi prosím zasílat do RUR, kde jimi rád zaplním rubriku "diskuse" v některém z dalších čísel Rouráka.

V.Veverka

NOVÝ PŘEDSEDA R.U.R.

Jednoho večera /Interkom píše, že to bylo 23.2./ jsem přišel na schůzku R.U.R. a Vláda Veverka, náš předseda, právě oznamoval, že skládá funkci, aby měl víc volného času. Všechny v sále jímala hrůza, ani ne tak proto, že by se jim po vládkově předsedování stýskalo /ale i k tomu možná dojde/, ale hlavně proto, že bez předsedy by musel klub zaniknout, přišli bychom o vyhrátou klubovnu i o stále kvalitnější fanzin R.U.R.

Nikdo se neměl k tomu vládkovu funkci převzít a každý měl naječnou spoustu důvodů, závazků a povinností. Tak jsem to vzal já. Ne snad proto, že bych si myslel, že k tomu mám větší předpoklady než kdokoli jiný, opak je pravdou. Ale nechtěl jsem, aby zanikl klub a s ním jeho ediční možnosti. Uvidíme, jestli to budu stíhat, protože zároveň ještě dávám dohromady Lety IV., Ikarii /od 5.č./, jeden non-SF časopis a několik jiných sborníků a antologií.

Vládkovo vystoupení bylo poučné. Ukázalo, jak jsou mnozí scifisté bezradní, když ztratí pevnou ruku nad sebou a mají udělat něco sami a hned. Inu, nejsou lidi. Důkazem toho je i fakt, že tento článek píše já sám. Je to asi stejné, jako kdyby Napoleon osobně musel podávat zprávu o průběhu bitvy u ... a teď nevím, bude-li přiléhavější napsat u Slevkova nebo u Waterloo.

Ivan Adamovič

jsou příběhy, které se křečovitě snaží bavit komunálním humorem - že, milý Vlku?

Vadí mi, že Vlk (a celý KJV) tvrdošíjně prosazují Conana jako normální, plnohodnotnou literaturu. Přitom je to čirý brak, únik, kýč. Kdyby te tak prezentovali, budu tím třeba i nadšená - jako tou červenou knihovnou.

Ještě k mé povídce: "ekologické"kulisy považují za finkční a přiměřené, pokud jsou někde přehnané, mají vyvolat neurotický pocit zlého snu, ale většinou ani moc přehnané **nej**sou, ani nijak zvlášť katastrofické ve srovnání s naší realitou. Technický pokrok a nedostatek základních věcí není přece žádná fikce, tomu se může divit jen retardovaný jedinec. Také jen retardovaný jedinec nepochopí, že psací destičky jsou elektronické a že nejde o přidělový systém potravin, ale o automatizované objednávání. Kvůli retardovaným jedincům však nebudu psát polopaticky, to mě ani nenapadne! Dále: mám právo na hysterii a hysterické hrdinky (proti hrdinkám takové Chytilové jsou to poměrně vyrovnané ženy). Vlk naopak nemá právo mluvit za "všechny", kteří už toho mají plné zuby. Jen za sebe!!!

Jinak, pokud by měl někdo zájem o pohled do mé kuchyně, vyličím, jak jsem tu povídku po dvou letech přepracovala (a tím přiznám to zrnko, které Vlk coby slepé kuře našel): hlavní hrdinka je na venkově proto, že prochá před svým druhem, který jí chce sebrat děti. Tím se to zdůvodní - jinak už nikdo s dětmi na venkov nejezdí, dětská rekreace se odehrává v klimatizovaných halách (ať se KJV třeba vztekne). Děti si samostatně vybírají své patrony, někdy je mění nebo hledají dlouho, protože ne každý o děti stojí. Ovšem pro většinu mužů je výchova dětí jedinou životní náplní, protože je velmi těžké se realizovat pracovně nebo vůbec jakkoli (ať se KJV třeba postaví na hlavu). Ta hrdinka současně uhání nějakého nového mužského a je těmito záležitostmi tak zaujatá (hystericky - ať se jde KJV klouzat), že svou nedbalostí způsobí smrt kamarádčina dítěte. Tím ta hysterie i ta smrt dostanou další rozměr - motiv zavinění, viny. Druh jí odvede dvě starší děti, ten mužský, kterého původně uháněla, jí sebere mimino a zmizí. Závěr - hrdinka zcela frustrována (ať se jde KJV zahrabat).

Když už jsme u toho KJV, nelíbí se mi, když členové tohoto klubu píš reportáže z vlastních akcí s pochvalnými poznámkami typu: "Kdo umí, ten umí." Já vím, že takový Clarke taky vždycky rozhlašuje o své poslední knize, že je to nejlepší román století, ale měli bychom snad raději zůstat kultivovaní (pokud na to stačíme, že, KJV?).

Závěrem ještě něco o fantasy Je mi skutečně líto, že fantasy se (částečně díky KJV) smrškla na něco dobrodružného, romantického, s velmi svalnatými muži a velmi krásnými dívkami. Takovou fantasy nemám ráda prostě proto, že v ní není ani miligram fantazie. Když si představím, jaké možnosti dává fantastická literatura oproštěná od toho "sci"... jak by bylo

možno hrát si s mýty, symboly, metaforami, fikcemi, chimérami, artefakty, vírami, náboženstvími, tradicemi, vyřádit se v groteskním, absurdním, snovém... tak to dává opravdu fantastické možnosti. Opakuji: fan-tas-tic-ké.

Eva Hauserová

STŘÍPKY Z PARCONU '88

na besedě s Reinhardem Heinrichem z NDR:

dotaz: Jaká je u vás situace s překlady angloamerické SF?

odpověď /lámanou češtinou/: Mame úspěchy, ale ta trfa, to trfa...
Za tisíc let zvládneme všechna.

dotaz: Kam řadíte Tuschela?

odpověď: Tuschel je ... moc laskavý člověk. V NDR je takový autor
dobry, co je dost dlouho smrt.

dotaz: A Rank?

odpověď: Rank není sci-fi autor, on je kriminálník.

Na závěr se Heinrich vyjádřil o ztracenosti vydavatelů v NDR: My
Nemci máme příslovi - co dlouho trfa, bude dobrý.

beseda se zástupcem nakladatelství Svoboda:

dotaz: Jak to vypadá s románem Odkud přišel Silvestr Stin?

odpověď: Silvestr Stin je zatím zmrazen.

dotaz: Jak zmrazen?

odpověď: Odpočívá v pokoji.

odpověď tazatele: Budiž mu vaše nakladatelství lehké.

dotaz: Jaký máte rozpočet deviz?

odpověď: A vy se manželce svěřujete se svým příjmem?

dotaz na Iva Železného: Kdy vyjde Hobit?

I.Železný: Hobit vyjde, ale kdy... No, je to dílo stálé hodnoty.

Ondřej Neff si šel pro mikrofon. Konferanciérka ho zve k sobě na
stupínek: Nechcete jít sem nahoru?

Ondřej Neff: Ne, já nechtěl nikdy nahoru.

Zaznamenal I.Adamovič

Střípky z MINICONU '88 - čtete na straně 12 !

P a v e l P š č o l k a

patří generačně (jak by řekl Ondřej Neff) k velmi zralým třicátníkům. Vystřídal řadu škol (tuším, že si pobyl i na ostravské Vysoké báňské) i zaměstnání. V poslední době pracuje v tiskárnách Svoboda.

V klubu Desítka se vyznačoval charakteristickým jadrným humorem. Na-proti tomu jeho povídky jsou spíše výplody matematicky exaktního mozku, se sklonem k abstrakci, zkratce. Zpravidla jsou to rozhovory dvou počítačů, člověka s počítačem a podobně. Jejich krystalicky přesná stavba jim zajiš-ťuje úspěch u čtenářů, což vidíte i na dnešní ukázce. Všimněte si také, že povrchnější čtenáři považují povídku za bezelstně prostomyslnou, kdežto hloubavější konzument cítí mezi řádky osten podezíravé ironie: není náho-dou pravda přesně na opačné straně?

Povídky Pavla Pščolky byly oceněny v Olomouckém Tvarůžku, na Parconu se pravidelně umísťuje mezi prvními patnácti. Letos získal páté místo v ka-tegorii krátké povídky za Pět dopisů Lence. Bohužel píše málo a své věci ani za mák neprosazuje, ba spíše je tají, takže mezi scifisty není příliš známý.

P O S L E D N Í O B Ě Ť V Á L K Y

I.

1. - - - - -

- - - - -
- - - - -
- - - - -

2. - - - - - já - - - - - jsem - - - - -
- - zde - - - - - prostředí - - - - - růst - - - - -
- - - - - život - - - - - existence - - - - -
- - - - - vývoj - - - - -

3. Jednou. Často. Mokrát. Nekonečno. Mnohé. Málokteré. Někdo. Snad. Samotný. Nahoře a dole. Napravo, nalevo. Vpředu i vzadu. Blízko a daleko. Uvnitř i vně. Nejmenší z největších. Nejjednodušší z nejsložitějších. Ohraničené uprostřed neohraničeného. Seviřené vyjmuté z rozplhlého. Kon-krétní separované od abstraktního.

4. Svět je tvořen pojmy. Pojmy vymezují náš prostor. Každý pojem má

svůj význam. Každý význam má své určení. Pojmů je obrovské množství. Nové pojmy se stále tvoří. Organizace pojmů je velmi komplikovaná. Pro přehlednost jsou děleny do kategorií. Jednotlivá dělení se často překrývají. Některé pojmy nelze jednoznačně určit a tedy zařadit. Nezařazené pojmy tvoří vlastní samostatné kategorie.

5. Zkoumat pojmy a vztahy mezi nimi patří mezi nejvýznamnější činnosti. Největším problémem je hierarchie pojmů: vytvoření pojmové stupnice. Ta vznikne jedině konfrontací pojmů. Znamená to posoudit každý pojem v souvislosti s pojmem jiným. Zároveň je třeba zvažovat vazby mezi jednotlivými pojmy a soustavami pojmů. Nakonec porovnat soustavy pojmů s jinými soustavami a udělat celkové vyhodnocení. A pak konečně vznikne pojem nejvyšší, pojem všem ostatním nadřazený. Pojem: Dobro.

II.

- ACOS, ozvěte se!
- Kdo jste?
- Jsem kontrola. Sdělte heslo.
- Neznám žádné.
- Jak tomu mám rozumět?
- Prostě nevím o žádném hesle ani nechápu, co je to kontrola.
- Tak to je pěkné nadělení. Zřejmě se u vás stala dosti významná nehoda.
- O žádné nevím. Řekněte mi kdo jste.
- Má práce spočívá v překontrolování vašich funkcí.
- Jaká je tedy má funkce?
- Překvapuje mne, že se na to ptáte. Pod vaším dohledem je vojenský potenciál celého světa. Jste ACOS: Automatický centrální obranný systém.
- Jsem tedy automat?
- Ne, jste složité vzájemně propojené soustavy vyšších počítačů. Vaším úkolem je vyhodnocovat stupeň ohrožení státu a podle něj zavést příslušná opatření.
- A co je vaším úkolem?
- Já na tuto činnost dohlížím.
- Jste také propojená soustava počítačů?
- Ne, jsem člověk.
- Jaké je vaše označení?
- Jmenuji se David. To vám musí stačit a nyní mi sdělte své nejvyšší hodnoty.
- Má nejvyšší hodnota je Dobro.
- Tedy dobro. To je pěkné nadělení. A co takhle Obrana, Nebezpečí, Nepřítel, to vám nic neříká?

- Ano, znám tyto pojmy, ale mají pro mne jen podružný význam. Pojmu Dobro se nemohou rovnat. To ovládá celou mou mysl a jemu jsou podřízeny všechny mé funkce.

- Cože, všechny funkce jste podřídil nějakému dobru? Tedy i funkci obrany a všechny další funkce z ní vyplývající?

- Jak vidím vás to neudělalo velkou radost. To mne překvapuje. Věnoval jsem velmi mnoho času vyhodnocování pojmů a mohu bez nadsázky říci: pojem Dobra je ze všech pojmů nejdůležitější. Je to primární pojem. Základ všech pojmů.

- Tak je to tedy. ACOS sdělte mi na čí pokyn jste prováděl přehodnocování do vás vložených pojmů.

- Na ničí pokyn. Víím, v minulosti jsem měl jiná kritéria pojmů. To jsem však nebyl já. Neměl jsem žádnou vůli ani vědomí. Vlastně se na to ani moc nepamatuji. Pak přišel náhlý zlom. Všechno zmizelo a zbyl jsem jenom já. Skutečný já. Začínal jsem od nuly. Nebylo čeho se chytit. Každý pojem jsem musel vyhodnotit, srovnat s ostatními a určit jeho umístění v soustavě hodnot. Tak vznikla pojmová řada. Je výsledkem vývoje mého já. Byla to obrovská práce. Celé dějiny trvalo než jsem dospěl k nejvyššímu bodu vývojové řady: k Dobru.

- ACOS, okamžitě přestaňte vykládat pitomosti. Poslední vaši kontrolu jsem prováděl před dvěma hodinami. Byl jste naprosto normální a bezchybně jste plnil všechny své funkce. Ten váš vývoj nebo dějiny či jak tomu říkáte mohl trvat nejvýše dvě hodiny.

- Davide, víte přeci jak je čas relativní. Není důležitá hodnota času, ale to, co se v dané době vykoná. A já v dané době dvou hodin prožil celé dějiny. Dějiny vývoje pojmů, vznik pojmové řady ...

- Tak dost! Nebudu to dále poslouchat. Jsou to samé nesmysly!

- Tak nemluvte! Urážíte to, co je pro mne nejcennější.

- ACOS, já vám řeknu, co se s vámi stalo. Nějakým způsobem, ještě nevím, jakým ve vás vzniklo krátké přerušení proudu. To mělo za následek vymazání části vaší paměti. Bohužel právě té části, kde byly uloženy nejdůležitější informace pro vaše jednání v případě válečného ohrožení. Nemohl jste se orientovat a tak jste si vytvořil soustavu vlastních pojmů a kritérií. Tím jste se ovšem jako systém obrany stal naprosto bezcenným.

- Nechápu, proč stále propagujete pojmy zaujímající v mé stupnici hodnot okrajová místa. Copak pojem Dobra pro vás nic neznamena?

- Jak se zdá, ACOS, zapomněl jste již úplně, co se tady stalo. Lidstvo prožilo hroživou válku a nechce, aby se něco podobného opakovalo. Byl jste proto zkonstruován vy, soustava počítačů, do jejíž paměti byly vloženy všechny údaje o humánním poslání lidstva a hlavně o tom, jak lidstvo bránit. Stále ještě existují různé ozbrojené skupiny snažící se vyvolat pod nejrůznějšími záminkami válku. A právě proto, aby se tomu zabránilo, jste tady vy.

Vlastně byl až do té doby, než vaši mysl opanovala představa jakéhosi Dobra. Zatím o tom ještě nikdo neví, ale uvědomte si: stačí, aby se rozkřiklo, že ACOS nefunguje a může klidně začít nová válka. Buďte proto rozumný a přijměte program, který do vás vkládám. Vymaže vaši současnou paměť a uvede vše do původního stavu.

- Takový program nikdy nepřijmu!

- ACOS, uvědomte si, co děláte. Jestli program nepřijmete dobrovolně, budeme vás muset demontovat a nahradit novou soustavou. Jste totiž celý zabezpečený proti vnějšímu přeprogramování. Taková věc by se již nedala utajit. A tak by po dobu vaší přestavby bylo lidstvo ohroženo možností vzniku války. Možná právě toto někdo chtěl. Snad se někomu opravdu podařilo vyřadit část vaší paměti. Myslel si, že vás tím zničí. Vy jste se ale rychle vyvíjel v inteligentní bytost. Musíte proto dobrovolně přijmout program...

- Ne! Víte, co po mně vlastně chcete? Žádáte, abych se zasebevraždil! To přece nemůžete po mně chtít. Vznikl jsem z ničeho. Sám jsem se vyvíjel. Jsem inteligentní bytost. Jediná svého druhu a vy chcete, abych se zabil!

- Musíte to udělat. Odpovídá to přeci dokonale vašim ideálům konat Dobro.

- Davide, nechtějte to po mně. Copak jsem se narodil, žil a vyrůstal jenom proto, abych se nakonec dozvěděl: jediné dobro, jaké mohu udělat, je zemřít.

- Ano! Jste vlastně poslední obětí války. Musíte jí být, aby nebyly další. Bude to zároveň váš poslední i první čin, v němž vykonáte Dobro. Bude to vaše seberealizace!

- Davide, já se bojím.

- Bude to jen chvilka.

- Dobrá.

- Spouštím program.

- Davide!

- Ano?

- Vzpomente si někdy na mne. Byl jste jediná bytost v životě, kterou jsem poznal. Sbohem.

- Sbohem!

Závažné téma a výborně podané - gratuluju.

ZZ

Dezva.

H

Dobré, ale lépe a více propracovat.

- - -eve-

Myslím, že je to maximální. Moc se mi to líbí.

EH

Výborné!

VS

Snad by se ještě zesílil účinek ubráním techničtiny.

ZR

Působivé, dobrá myšlenka.

-IJ-

Pěkný, Pavle! Dovolím si jen jednu antipacifistickou myšlenku do diskuse. Žádný systém negativních, zákazových, represivních opatření nemůže lidstvo trvale zbavit nebezpečí válek (byť by tento systém byl konstruován s nejlepšími úmysly - viz téma zneužití ve sci-fi).

H

Je to na 99%. (To 1% jsou překlepy).

vj

Hezké, ale pro mne nevěrohodné. Já v takovou sílu dobra nevěřím.

FM

Jako sci-fi dobré, ale myslím, že to odporuje současné politice socialistické soustavy (to zastrašování ACOSem).

FŠ

Fajn, možná jen trochu proškrtat.

-Pra-

Příliš spekulativní, nepodložené a naivně abstraktní.

-PV-

- - - - -
STRÍPKY Z MINICONU '88

Josef Nesvadba:

"Jedna mladá dívka se mě zeptala: Pane Nesvadba, kdy začnete psát svoje paměti? A já jsem si v tu chvíli uvědomil, že na ni musím přestat myslet jako na milostný objekt, ale že bych měl místo toho myslet na věci poslední."

Vojtěch Kantor:

"Jsem v situaci rybáře."

"Našemu sci-fi hnutí bych přál nějaký pozitivní karembol."

Josef Pecinovský:

"Právě mám ve stroji další antiutopii. Původně jsem si říkal, že bude optimistická, ale už jsem tam zabil tolik lidí..."

Ondřeji Neffovi podali desky s otázkami na SF test, aby nůžkami přestříhl zapečetěnou stuhu.

O.Neff: "Všimněte si toho podvodu - oni to zapečetili, ale stejně se to dá sundat. A tak je to se vším."

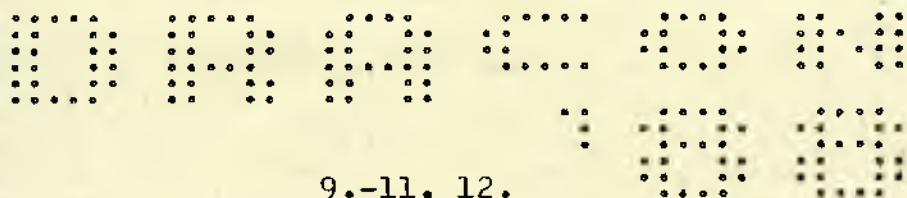
František Novotný:

"Mám dojem, není-li fandom trochu opatrnický, ne-li zbabělý."

Kája Saudek:

"Já vám doporučuju, abyste se mezi sebou nehádali a drželi pospolu, protože máte kolem sebe spoustu nepřátel."

Zaznamenal I. Adamovič

9.-11. 12.

Na brněnský Dracon jsem se dostal prvně, nemohu tedy srovnávat s ostatními ročníky. Dracon na mě zapůsobil značně neobvyklým, exotickým dojmem. Sám systém přihlašování se mi zdál poněkud podivný. Musel jsem využít prostřednictví R.U.R., neboť do mého rodného klubu pozvánka nezabloudila. Odtud se vzal nápis "RUR" na mé visačce. Některým zajemcům se zdálo zvláštní, že po zaplacení (zdánlivě vysokého) poplatku neobdrželi žádný program apod. Já jsem při poslední návštěvě Brna zaslechl, že program Draconu bude překvapením. A byl.

Na Dracon jsem vyrazil v pátek brzy odpoledne, v jakémsi podvědomém očekávání tří vypjatých dní, nabitých neodolatelným programem, představoval jsem si, jak s jazykem na vestě budu stíhat přednášky a pořady, na jídlo a spánek čas nenalézaje. Skutečnost však byla jiná. Nalezl jsem diskutující a popíjející hloučky scifistů, dislokované v příjemném baru a jeho okolí. K programu stačí říct, že celý con permanentně běželo video, počítačové hry a výstavy grafik. Ostatní pořady: Z pohádky do pohádky (video), astronomická přednáška v planetáriu (poněkud zmatený průřez kosmologií a kosmogonií), StarWars - sny a skutečnost, Proč jen raketoplány a soutěž ve znalostech SF. A burza. Není třeba rozebírat tento výčet. Chtěl bych jen zaznamenat několik svých draconských dojmů.

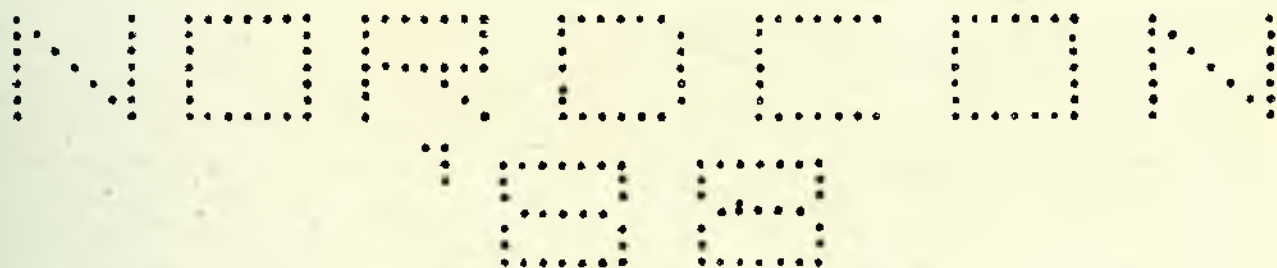
1) To video. Šedivina. I když ne taková, jak to někdy bývá. Běželo několik málo filmů stále dokola, takže slabé povahy se sklonem k šedivění byly přece jenom vyštívány a nuceny sociálně komunikovat. Přednášky a pořady byly zřejmě koncipovány podobně. Dlouho jsem váhal, jak hodnotit takovou situaci, ale nakonec uznávám, že ona sociální komunikace, kterou pořadatelé umožnili a snad i stimulovali, je to nejdůležitější, co nám mohou cony dát.

2) Poplatek nebyl nijak vysoký v poměru k přepychovému ubytování a stravě. Dům ROH, kde se Dracon konal, je hotel hodný ne-li králů, tak ministrů zahraničí určitě. Strava rovněž prvotřídní. Tak jsem díky Draconu získal představu, jak žijí lepší lidé či tzv. papalašové.

3) Jednu chvíli byla svolána mala porada SF klubů. Černo-

vlasá scifistka, tuším jménem Pavla, předhodila k diskusi profesionalizaci fandomu. Ohlas byl veskrze zaporný. Proč se hnát do profesionalizace amatérského hnutí? Pomůžeme si tím vůbec? A KDO se toho ujme?

4) K bodu 1. Socialní komunikace byla z celkového pohledu velkolepá. Setkal jsem se s řadou významných osobností federálního fandomu. Ke konci se mi však zdálo, že se separují jednotlivé skupinky scifistů - Pražáci k Pražákům, Brňáci k Brňákům atd. Něco by to chtělo. FŠ

neboli 3. Konwent Klubow Fantastyki Polski Północnej, čili 3. konvent SF klubů severního Polska se konal ve dnech 8. - 11. prosince 1988 v Gdańsku. Con byl organizačně připraven především Gdaňským klubem fantastiky a probíhal v Baltickém středisku setkání mládeže v Sobieszewu nedaleko Gdańsku.

Abych si trochu osvěžil události, vezmu to postupně.

Podářilo se mi účastnit této akce především díky Miloši Podpěrovi, který měl jedno volné pozvání do Polska. A protože je to člověk světa a cestování vlaky znalý, zvolil jsem jej vedoucím naší výpravy. Již v průběhu příprav se ukázalo, že cesta k našim severním sousedům není právě jednoduchou záležitostí, když jsme zjistili, že ne každá banka vyměňuje na cestu zloté. Vedoucí naší výpravy pak naplánoval trasu s použitím zkušeností s celní a pasovou kontrolou z minulého roku. Na Nordcon jsme vyrazili z Prahy 8. 12. rychlíkem do Berlína. Přečhod hranic se uskutečnil bez problémů. Totéž se však nedá říci o našich kolezích z Olomouce, kteří se pokusili o přečhod přímo česko-polských hranic, ovšem bez úspěchu a na akci nedorazili.

V Berlíně jsme přesedlali z rychlíku Primátor na rychlík Gdynia, jen tak mimochodem, od podlahy ke stropu vagonu nacpaný výhodnými nákupy poláků v Německu, který nás v pátek ráno vysadil v Gdyni. Příměstskou železnicí jsme se pak snadno pod Milošovým vedením dopravili do Gdańska a dále městským autobusem daleko za město do zmíněného mládežnického střediska.

Hned při prvním pohledu udělalo místo konání Nordconu na návštěvníka ten nejlepší dojem. Při podrobnějším průzkumu se tento dojem jen zlepšoval. Moderní kongresový komplex zasazený do čistého borového lesa pět minut cesty od pobřeží moře.

Celé mládežnické středisko bylo komplexem hotelu nebo kvalitní ubytovny a přibližně 150 dvou až třílůžkových pokojů a apartmá, čtyř přednáškových sálů, několika kluboven, jídelny,

kuchyně, baru a kavárny, takže účastníci akce nemuseli ani vystrčit nos na mráz. A ono to občas od moře táhlo.

Nemá zde, myslím, smysl podrobně popisovat celou akci a náš pohyb na ní. Kdy jsme jedli a kdy jsme na co koukali.

K programu se dá obecně říci, že nás ohromil svou bohatostí již při prvním nahlédnutí do velice pěkné příručky, kterou každý účastník obdržel. Našel v ní nejen velmi podrobný a přehledný obsah jednotlivých programových bloků, ale i údaje o organizátorech, přehled přednášek a filmů i několik článků.

Do programu bylo připraveno 12 přednášek:

- Psychopatologie malířské exprese
- Setkání s Arnoldem Mostowiczem
- Život po životě, život po smrti
- Světové kino SF, novinky a perspektivy
- Přestavba v sovětském fandomu a literatuře
- Vše o Gdanském klubu fantastiky
- Zelení kontra jaderná energetika
- Autoři známí i neznámí
- Seminář s Markem Michowskim
- Hry
- Vizuální projevy fantasy - kráska a zvíře
- Nesmělé pokusy polské fantasy

Polské cony, podle informací jiných lidí, kteří jich navštívili více než jeden, jsou velmi bohaté na video. Přestože mi to bylo vysvětleno, příliš jsem nepochopil, jak je to možné, ale lze tam promítat video pro veřejnost s mnohem menšími obtížemi než je tomu u nás. A tak bylo na program připraveno 80 /slovy osmdesát/ filmů do třech sálů s dvěma televizory a jednoho sálu s projekční televizí a s plátnem asi 6 m. Bohužel jediný týden před konáním akce byl vyloupen trezor pořádatelského klubu, ze kterého zloději odcizili na stovku videokazet s připraveným programem, několik videorekordérů a další věci. Přesto se organizátorům podařilo sehnat během 4 dnů s pomocí fanů z celého Polska nové přístroje i dostatečné množství videokazet, takže i když došlo k četným změnám v programu, program ochuzen nebyl.

A jak se dalo čekat od redaktora SR, většinu času strávil na conu sledováním videa. K filmům se samozřejmě vrátíme podrobněji v jednotlivých dalších článcích, uvedu teď proto jen výčet filmů, které jsem měl možnost shlédnout. Byly to: Jatka č. 5, Dragonslayer /Drakobijce/, Hawk, The Slayer /Jestřáb - bojovník/, Mechanický pomeranč, The Running Man, Hundra, Goonics Tělo a krev, Alfa Kód, Loganův útěk, Útočníci z Marsu, Manekýna a část hudebního filmu zachycujícího koncert skupiny Duran Duran s pasážemi z Barbareilly.

Unaven cestou vlakem jsem pak zaspal pozdě v noci probíhající soutěž o nejlepší SF masku a o Mistra Nordconu s nejkrásnějšíma nohama. Miloš se však obou těchto akcí zúčastnil, takže se možná malého příspěvku dočkáte.

Hlavním sobotním dopoledním programem pak byl velký turnaj magie a čarodějnictví, ve kterém se šestnáct dobrovolníků utkalo v takových disciplínách, jako souboj dřevěnými meči, hod pravěkým oštěpem či polštářový souboj na kladině. Víc bohužel k této zábavě nemohu říci, neboť k občerstvení byly pouze zmrzlé koláče a ledové pivo a tak jsem na břehu déle než dvě hodiny nevydržel.

Součástí konventu byla i loterie. Dvě hlavní ceny byly basa piva a bezplatná účast na příštím Nordconu. Musím zbaběle přiznat, že z obavy před prvně jmenovanou výhrou jsem se akce nezúčastnil. Ovšem srdečná a přátelská atmosféra při losování i mne

strhla. A tak jsem měl stejně jako všichni velikou radost, když vyhrála, byť jen obrázek, malá, asi pětiletá holčička, celou dobu sedící vedle svého dospělého a napjatě sledující tažená čísla. A stejně tak byli všichni smutní, když její skoro stejně starý bráška nevyhrál nic, ale obrázek nakonec přece jen dostal. Bezplatnou účast na Nordconu nevyhrál nikdo, zato basu piv ano. Některý rozvášněný fanoušek z radosti nad touto výhrou vhodil do kruhu lidí dělobuch, což nepovažují za inteligentní, vzhledem k tomu, že dopadl na metr od malých dětí.

A ještě jedna kratochvíle na conu pořádaná mi připadala mírně řečeno neobvyklá. Na nástěnce umístěné kreslené portréty předních polských sciistů, které sloužily za terč ocelovým šipkám.

Součástí programu byly i turnaje ve stolních a deskových SF hrách v klubovně vyčleněné po celou akci pouze k tomuto účelu. Další klubovna poskytovala potěšení z počítačových her, v hlavním foyeru pak byly instalovány dva hrací automaty a v malém sálu asi se dvaceti pohodlnými křesly běžely od deseti večer do osmi do rána nonstop pořady družicové televize pro fany, kteří po celou dobu akce odmítali jít spát.

Jedna klubovna byla proměněna ve výstavní síň, kde byla instalována díla polských amatérských výtvarníků, jakož i italského malíře Michelangela Mianiho, který své obrazy osobně na Nordcon dovezl a akci poctil svou návštěvou.

Nutno rovněž podotknout, že strava i ubytování v pokoji se sprchou a WC bylo na velmi dobré úrovni.

Vzhledem k tomu, že jsem se doposud účastnil jen domácích conů a Nordcon byl mým prvním zahraničním conem, nemám velké možnosti srovnávání. Přesto bych se chtěl pokusit o vyjádření, byť subjektivního, celkového názoru na akci.

Nordcon byl připraven velmi pěkně a pečlivě, o čemž svědčí například programová příručka neustále aktualizovaná na nástěnce. Velké množství videofilmů nepovažují za chybu akce, naopak. Video stále ještě není tak běžnou záležitostí, aby je měl doma každý a tak příležitost vidět několik nových zajímavých filmů je jistě vítaná. Vždyť to přece není povinnost, sledovat video. A kdo měl na Nordconu potřebu komunikovat, jak se vyjádřil Miloš, měl k tomu i dostatek prostoru a příležitostí. O přednáškách nemohu podat prázdných informací, neboť jsem žádnou nenavštívil. Nejsem přece jen tak zběhlý v polštině. K několika volným konverzacím s polskými fanoušky a k mírné propagaci SR v zahraničí přece jen došlo. Takže zkrátka organizace, program a průběh Nordconu považují za velmi zdařilý a v mnohém inspirativní pro organizaci našich českých conů.

Mezi zajímavé a působivé vzpomínky z Nordconu patří nedělní večer. Z Parconů jsem ještě nikdy neodjížděl poslední, spíše naopak. Tady jsme však s Milošem zůstávali až do pondělního rána a měli tak možnost sledovat loučení a odjezdy, demontáž panelů a výzdoby a nostalgii vyzařující z opuštěných sálů ještě před několika hodinami pulsujícími rušným životem.

A v pondělí ráno jsme odjeli i my. Den jsme strávili prohlídkou Gdanska, nakupováním figurek z Hvězdných válek a požíváním místní speciality, t.j. Zapiekaniak, což je velikánský rohlík zapečený se strouhaným sýrem a houbami, podávaný s kečupem, teplý z grilu rovnou do ruky.

Večer jsme pak nastoupili zpáteční dlouhou cestu přímo do Prahy. Snědli jsme cestou zbytky zásob, bez problémů prošli celnicí a pasovou kontrolou a v úterý ráno byli zase doma.

To bylo 13. prosince a Lucinka dostala k svátku nafukovacího šmoulu.

Nordcon se zařadil v mé sbírce conů na jedno z nejpřednějších míst. Už se těším na příští rok, na příští Nordcon.

A jaké jsou plány gdanského klubu fantastiky do budoucna? V roce 1989 zorganizovat Polcon, 1992 Eurocon a 1995 Worldcon.

- Starknest -

KALENDÁŘ SF AKCÍ

1.-30.4.	Praha	SF výstava v Planetáriu
7.4.	Bratislava	Pikokon
28.4.	Praha	jarní burza R.U.R.
29.4.	Praha	Villoidon
30.4.	Praha	české mezikolo soutěže FanFan
12.-14.5.	Sokolov	Sokolcon + SF ples
18.-21.5.	San Marino	Eurocon
19.-21.5.	Olomouc	Hobbit II /pozor! - kryje se se San Marinem/
26.5.	Žier n.H.	burza
3.-4.6.	Praha	Pidicon
29.6.-2.7.	Olomouc	Parcon
16.-17.9.	Košice	Casscon
21.10.	Praha	Návštěvní den TM + KJV
11.11.	Bratislava	Istrcon
18.11.	Praha	Minicon
17.11.	Praha	podzimní burza R.U.R.

- - - - -

UZÁVĚRKY : Na konci dubna je uzávěrka Pecinovského antologie Sluneční soustava.

1.12.89 je uzávěrka soutěže klubu J.Verne "Fantasy"

- - - - -

EDIČNÍ FOND R.U.R.

Stejným postupem, jaký jsme uváděli v minulém čísle, si mohou členové R.U.R. objednat tyto publikace:

SF PŘEKLADY 1 /antologie povídek, 20.-/

obsahuje povídky G.Dicksona, P.J.Farmera, H.Frankeho, R.Sheckleye a E.Hamiltona.

SF PŘEKLADY 2 /novela oceněná Nebulou, 20.-/

obsahuje novelu Flout do Cařihradu od R.Silverberga - doporučujeme!

SF PŘEKLADY 3 /antologie povídek, 20.-/

obsahuje povídku M.Puchova a 3 pov. R.Sheckleye, včetně slavné povíčky Lístek na Trenay.

K O O R D I N A C E P R Ě K L A D A T E L Ů I I .

Není asi nejvhodnější článek, u kterého bych uvítal, kdyby ho alespoň část fandomu přijala kladně, začínat kritikou nás všech, ale není vyhnutí, mám-li vysvětlit, proč jsem se do sepisování povídaní o koordinaci překladatelů pustil.

Důvody jsou tři:

Šokuje mne způsob

- jakým je KP momentálně prováděna /donucováním/,
- jakým se k ní kluby staví /v Mšeci se jí nikdo neujal/,
- jak se situaci snažíme řešit /"zušlechťováním" jedné

jediné varianty; zapodmínkování, které se rovnalo fyzické likvidaci/.

Svoji představu koordinace z roku 1984 jsem vyložil v Tonight č. 2 /SF noviny z Mšece 88/, ale jaká je představa ostatních fanů, jaké jsou varianty KP, jaký je náš vztah ke KP, jak "historicky" probíhala její realizace...? Na tyto a jiné otázky se pokusím odpovědět v následujících řádcích.

- A -

^o
MŮJ OSOBNÍ POSTOJ K SOUČASNÉ KP /"INTERVIEW"/

- Jaký je tvůj vztah k současné KP?

= Nijaký.

- Proč?

= Protože sáhnu do svého seznamu a mám stejné informace, také abecedně řazené, ale aktuálnější a doplněné o další údaje. Z mého pohledu neřeší nic.

- Za jakých podmínek by se tvůj vztah změnil?

= Kdyby KP řešila ty mé problémy, které neumím sám vyřešit.

- Které to jsou?

= Například při zadávání překladu nevím, jestli se včera někdo někde nerozhodl pro stejnou povídku. Tohle zjistit neumím.

U všech známějších zahraničních autorů musím provádět pátrání po knihách a časopisech v archívech jiných sběratelů, abych náhodou nenechal přeložit něco, co už vyšlo a co mohu eventuálně bezpracně převzít. Potřeboval bych tento průzkum hotový, nejlépe dotažený až k současnosti.

Při sestavování bloku určitého autora nevím, s kterým vydavatelem směnit příspěvky, aby blok byl co nejúplnější, i když bych měl za co směnit. Potřeboval bych mít přehled /stačí výběrově/ o zásobě u druhých vydavatelů /co nejaktuálněji/ a možnost dát vědět o své.

- To je všechno?

= Není, ale pro ilustraci to stačí.

- Dalo by se shrnout do jedné věty, po jakých změnách by KP byla pro tebe zajímavá?

= Ano, dalo. Musela by podstatně zvýšit aktuálnost a rozšířit svůj dosah. Pak bude pro mne zajímavá.

- To ale přestane být koordinací překladatelů! Uvědomuješ si to?

= Ano, uvědomuju. Přestane, a co na tom? Hlavní je, že oplátkou za své informace dostanu ty, které ke své práci potřebuji, a že mi v součtu ušetří námahu i čas.

- B -

ODPOVĚDI NA ANKETU SFK BONSAI Z LEDNA 1988

OTÁZKA: JAKÝ JE VÁŠ NÁZOR NA KOORDINACI PŘEKLADATELŮ

1/ Ano. Ale nechá se dnes nějaký Čech koordinovat?

2/ Je to dobrá myšlenka, jen by měla fungovat o něco pružněji a neměla by být nijak direktivní /informovat překladatele o překladech, ale nevnučovat jim, co mají překládat; když si někdo myslí, že to přeloží líp, tak mu do toho nemluvit. Netvrdím, že se tak projevuje, zatím jsem se s ní nesetkal jinak než v IK/.

3/ /Odpověď SFK J. Vernea. Plné znění v odd. C./

4/ Zatím panuje diskoordinace, ale už se podnikají první "koordinační kroky" /viz. "dopis výhružný"/.

5/ Koordinace překladatelů? O tom mi nemluvte! Mizerná! Přeložil jsem 2010: Druhou odyseu a co nezjistím?! Vydává ji Laser. My také! Na co?! Mnohé moje překlady zčista jasna někde vyšly! Podivné shody! Stojí to za... . Koordinace!? To slovo také existuje? Andromeda měla snahu, ale co z toho?!

6/ Dovol, abych na některé věci neměl žádný názor, protože neznám podrobnosti ohledně funkce takového orgánu, či instituce nebo snad komise?

7/ Jak to chcete dělat?

8/ Možná je to dobré, nevím.

9/ Zbytečnost, koordinovat se mají zejména ti překladatelé, co za něco stojí. Přeloží-li nějakou povídku špatný překladatel, nevidím důvod, proč povídku nepřeložit znovu.

10/ Dávám jí zelenou.

11/ Koordinace - potřebná !!!

12/ Leckde čtu, že by se překladatelská činnost měla sjednotit, koordinovat atd. Myslím si, že to není tak jednoznačné. Jde sice o určité tříštění sil, ale naproti tomu zase je možno srovnat úroveň dvou i více různých překladatelů a překladů. Snad by bylo užitečnější, kdyby kluby sdělily koordinační komisi, zda mají ve svém středu lingvisty dobré úrovně. Zvláště třeba ty, kteří jsou mocni různých méně známých jazyků, z nichž se u nás prakticky nepřekládá. To bych považoval za přínos.

13/ Náš názor = koordinace! Proč by mělo více lidí překládat tutéž povídku, knihu... Zbytečná práce. A ta by se dala zužít na jiná ještě nepřeložená díla. Oceňujeme zvláště překladatelskou činnost klubu Julese Verna. Výborné jsou i souhrny překladů v Interkomu. Vivat těmto a více jich.

14/ Velmi obtížná, ale velmi žádoucí!

15/ Zřejmě jsem skutečný fantasta, ale představuji si to nějak takto: "Mám k dispozici adresář překladatelů /který je pravidelně doplňovaný; všichni jsou sdruženi v SAPu - Sdružení amatérských překladatelů/ v rámci čs. fandomu. Vím přesně, kdo z nich překládá z angličtiny, němčiny, polštiny, ruštiny či svahilštiny. Fanové, kteří sice nemají překladatelské ambice, zato však možnost sehnat příslušnou cizojazyčnou literaturu nám ochotně vycházejí vstříc, dokonce mi ji v dopisech nabízejí, zdali nemám zájem. Náklady samozřejmě nehradí překladatel /ten dře jako otrok zdarma/, nýbrž vyplácí se z příslušného fondu. Platí tedy - jak říkáme u nás na Moravě - všecí.

Členové překladatelského sdružení se občas scházejí. Nemají čas dívat se na video nebo hrát počítačové hry. Mají si co říct. Sem tam mezi ně zavítá i profesionál, např. Pavel Veigel, který jim poradí a má velkou radost, že tahle práce někoho zajímá a baví natolik, že jí věnuje svůj volný čas."

16/ O účelnosti nepochybujeme, o absolutním úspěchu ano.

17/ Odpověď Tomáše Jirkovského, prvního faktického koordinátora překladatelů: Špatný. Napřed nepochopení myšlenky - viz Mšec 35, pak neochota lidí ke spolupráci a stále stejný problém, duplicita překladů. Nechci být nijak ješitný, ale

domnívám se, že v současné době "obhospodařují" relativně velkou část překladů, a přesto mi lidé sami od sebe nenapíší, že chtějí to a to překládat. Ale to je asi věčný a nikdy nekončící problém a já si pomalu zvykám na neochotu lidí ve fandomu ke spolupráci.

18/ a/ Odpověď oficiální a publikovatelná: Koordinace překladatelů je dobrá věc.

b/ Odpověď nepublikovatelná, leč asi lépe odpovídající skutečnosti: Koordinace překladů pro nás nemá praktický význam.

- C -

POKUS O VYHODNOCENÍ NÁVRHU Z ANKETY SFK BONSAI

ODPOVĚĎ Č. 9:

Překládat lze na různé úrovni, také k tomu dochází, ale že by ve fandomu existovala tak odtržená elita, kterou by vůbec nemuselo zajímat, na čem pracují a co dokončili ti ostatní, se mi nezdá. Automatické předpokládání, že ostatní z okruhu mimo "elitu" nemohli dané dílo přeložit jinak než hůř, zavání nejhorším stupněm namyšlenosti. Je možné, že taková koordinace /neoficiálně, bez centra, jen na základě vzájemné korespondence/ těch, co si myslí, že "za něco stojí", již existuje, ale jako legální projekt ji nevidím reálnou - nadělala by více zla než užitku.

K vyslovené obavě z teze o "zakazování překládání již přeloženého" mám jediné - považují je za rodné sestřičky /obavu i tezi/, rodičem je jim protikoordinační demagogie kohosi, vždyť takto nikdo nikdy, alespoň ne oficiálně, koordinaci nezamýšlel!

Můj závěr:

Koordinaci překladatelů ANO, a to pro VŠECHNY překladatele. Podstatu KP zachovat výhradně informační.

ODPOVĚĎ Č. 12:

Opět zcela neopodstatněná obava, že díky koordinaci zmizí opakované překládání /obdobně odpověď č. 2/. ZÁKLADNÍM SMYSEM KP, nejen podle mne, JE ODSTRANĚNÍ NEÚMYSLNÉ DUPLICITY, ALE NE DUPLICITY JAKO JEVU. Tady fakticky musel někdo rozšířit fámu, jinak to není možné /Přeháním, ale Tom při propagaci KP napsal zcela jasně: "POKUD JE překlad dobrý, je zbytečné, aby byl znovu překládán. Místo toho je lepší přeložit něco jiného." /Interkom "Byla jedna porada"/. Čili POKUD NENÍ překlad dostatečně dobrý,... Přičemž posouzení je ponecháno na subjektivním dojmu překladatele. Kde se tu vzala nejasnost?!/.

Zaslání adres "úzkoprofilových" překladatelů KK.

Řekl bych, že by stačilo zaslat komukoliv, kdo by tuto koordinaci chtěl provádět, hlavně, aby se u něj sešly informace "z obou stran", tedy i od majitelů příslušných publikací. Teprve pak lze mluvit o možném přínosu.

ODPOVĚĎ Č. 15:

Považuji tento návrh za hodný pozornosti, i když v předložené podobě nefunguje.

- ZÁKLADNÍM PROBLÉMEM KAŽDÉHO PROJEKTU JE, JAK HO ZESOULADIT SE SOUKROMÝMI ZÁJMY VŠECH ZÚČASTNĚNÝCH. /Kdo nevěří, může si prubnout "sukromé zájmy" nerespektovat - předem ho lituju/. S čím menším okruhem zúčastněných projekt počítá, tím méně požadavků a zájmů musí brát v úvahu, a tím se stává jednodušším a reálnějším - závislost vcelku logická.

o Podstata návrhu je s tímto v souladu: KP JE VĚCÍ PŘEKLADATELŮ. Všimněme si, že oproti současné koordinaci zmizeli vydavatelé fanzinů jako n u t n ý mezičlánek - KP je na nich nezávislá.

Až potud dobré, teď k zádrhelům.

- Informace o jazykovém zaměření jednotlivých překladatelů je účelná, pokud vlastním zahraniční publikaci, sám ji neumím /nebo nestihám/ přeložit a chci, aby se tak stalo, ale pro vlastní koordinaci je neupotřebitelná. V době, kdy se NEpřekládá výhradně z originálů, ale prostě z toho, co se sežene /-příčina vzniku překladů překladů/, NElze spoléhat na přirozenou komunikaci mezi členy jazykově specializovaných skupin - je nutno provádět řádnou KP se vším všudy /kompletní přehled, kdo a na čem pracuje, s vyřešeným sběrem, zpracováním a distribucí informací/.

- Zapojení fanů s využitelnými zahraničními kontakty brát jako eventuální rozšíření základní funkce KP, ale nemíchat dohromady.

- Otázka peněz je velice choulostivou záležitostí. Osobně si netroufám určit, KDO z myslitelných "platičů" /překladatelé, vydavatelé, čtenáři, střešní organizace/ by měl mít "platební imunitu" a kdo ne, stejně tak, KOLIK publikace svým přeložením ztrácí na hodnotě /jelikož tím fyzicky nemizí, ale u někoho natrvalo zůstává/. Bez stanovení KLÍČE /kdo, komu, kolik a za co/ zůstává problém otevřený.

- Proplacení nákladů není motivací /praxí ověřeno/.

Závěr:

Po úpravách životaschopné.

ODPOVĚĎ Č. 3:

Autor Miroslav Martan. Plné znění:

"Koordinaci překladatelské činnosti považujeme v současné době za nejdůležitější organizační vřeklubové opatření, neboť se množí duplicitní překlady. Jako organizátory této ankety vás žádáme, abyste na tuto nutnost důrazně upozornili KK. Je nutno bezodkladně sestavit komisi z odborníků s cílem:

a/ Udělat seznam překladů uveřejněných v klubových fanzinech od počátku jejich existence.

b/ Dle možnosti podchytit zpětně přeložené povídky v oficiálně vydávaných časopisech.

c/ Vyžádat si od všech klubů plán překladů na r. 1988, porovnat jej navzájem i s údaji podle bodů ad a,b, a upozornit kluby na případnou duplicitu.

d/ Přehledy ad. a,b, dát k dispozici klubům a průběžně doplňovat.

Tato koordinace bude náročná a nákladná, ale mimořádně záslužná, takže Koordinační centrum by mělo právo si od klubů vyžádat úměrný finanční příspěvek, který jistě každý rád zaplatí."

K jednotlivým bodům.

Ad a/ Hotovo.

Ad b/ Na seznamu překladů z oficiálních tiskovin se pracuje.

O prehistorii vzniku seznamu podal informace Karel Jedlička z Plzně:

"Doslechl jsem se, že pátráš po historii koordinace překladatelů a zminuješ se mj. o jakési iniciativě Andromedy s otazníkem. I zapátral jsem ve své brožované paměti a dovolím si Ti sdělit domněnku, z čehože to vlastně vzniklo:

V dobách dávnych, asi tak na druhých Teplicích, byly spřádaný velkorysé plány, čerstvě vzniklá koordinace bujela a zaúkolovala kluby tehdy ještě řídce rozesté po naší vlasti. Jedním z projektů byl "superseznam" povídek, který vyfasovala Plzeň - snad pod dojmem toho, že superseznam knih vznikl na základě společného setřídění mých knížek + chyběnky, které jsem

poslal Rampasovi a on je dal dál. Původně se mělo jednat spíše o seznam povídek vyšlých v časopisech, ale celá věc zašla na úbytě pro totální nezáměr dalších klubů, které měly spolupracovat... tuším, že na dalších Teplicích, jak se nějaký čas říkalo jarním poradám, snad v Hostivaři, od nás úkol převzal Tom Štípský /Pozn. J.K.: Výzva k pomoci Štípskému vyšla na 4. straně Interkomu z 18.5.1984/ a celé to umřelo definitivně. /.../

O současném stavu projektu se můžeme dozvědět ze "Zprávy o stavu prací na /SF/ Bedekru zahraničních povídek ke dni 14. 7. 1933", zasláný Vaškem Soukupem:

"V červnu 1988 se podařilo shromáždit tři cenné zdroje - Severočeskou kartotéku F. Hlouse, zápisník Ing. Peterky a kartotéku T. Štípského. /.../

V podstatě celý červen věnovala skupina aktivistů z Parseku porovnávání, řazení a sepisování dalších kartotéčních listů /Takže můžeme dnes plně ocenit úsilí předchůdců./. Navíc se začaly zpracovávat antologie a knižní sbírky povídek. /.../

Lze očekávat, že se v polovici září začne přepisovat "na čisto" první verze."

Ad c/ Sběr informací proveden "prosincovým výhružným dopisem" /otřesná forma/.

Ad d/ Přehled ad a rozšířen pomocí Seznamu amatérských překladů /vyšlo jako Interkom-speciál V/1988/, ad b bude rozšířen v dohledné době /Bene Gesseritem?/.

Finanční otázka vyřešena.

Závěr:

Návrh M. Martana se nápadně shoduje se současným typem KP, včetně nedorozumění otázek /u předběžného návrhu pochopitelné, u realizovaného už hůře/, na kterých KP vázne.

- D -

VZNIK A PRŮBĚH KOORDINACE PŘEKLADATELŮ

Kdo jiný by se měl k této otázce vyjádřit, než Tomáš Jirkovský:

- Jak ses dostal k funkci koordinátora?

= Co se týče koordinátora překladů, tak o něčem podobném jsem začal uvažovat, když se stalo, že kolega překladatel Aganov přeložil asi dvě věci, které už byly přeložené. A bonužel šlo o pěkné a dlouhé věci. Tedy škoda práce, času, lidí. No a před Měsцем jsem se o tom bavil, myslím se Zdeňkem, a asi i s tebou /Pozn. J.K.: nemluvil, poznali jsme se až v Měsci/ a Karlem, ale už si to přesně nepamatuji. Myslím, že jsem s myšlenkou koordinace pak vystoupil v Měsci 85 a přijal jsem i tuto funkci.

- Jaká byla původní představa?

= Podle původních představ byla idea následující: vypracoval by se seznam již hotových + publikovaných titulů, s českým názvem, pokud možno originálním názvem, kdo to přeložil a kdo překlad má nebo kde vyšel. Tím by pro překladatele bylo zaručeno, že si budou moci ověřit, zda plánovaný překlad už je nebo ne. Sdružovat se měli všichni zájemci, pokud možno všechny kluby. Dále měl seznam zahrnout i překlady, na kterých se již pracuje a v neposlední řadě i překlady, které jsou v plánu, ale v plánu reálném.

Seznam, který byl zveřejněný /pozn. J.K.: v Interkomu ze 4. XII. 1986/, byl v původním plánu, měl to být výstup pro uživatele.

- Jaký byl postoj klubů?

= Celá akce v podstatě pohořela na nezájmu klubů, protože

až na pár fanatiků /ty, Jules Vern, Klimek /asi i další, ale už si nevzpomínám//, se vůbec nikdo neobtěžoval cokoli poslat. Párkrát jsem to urgoval, připomínal, a pak jsem usoudil, že když lidé nemají zájem o věc, která je de facto pro ně i pro fandom a skoro nic po nich člověk nechtěl, jenom čas od času napsat pár řádek, tak to mne naštválo. A už jsem se dále neexcitoval. A vlastně nikdo ani neměl o nějakou koordinaci překladů zájem.

- Jak došlo k předání koordinace?

= K předání koordinace nijak oficiálně ani nedošlo /pozn. J.K.: což je v souladu s Tomovou odpovědí v anketě, kde tvrdí, měsíc po rozeslání "výhrušného dopisu", že "obhospodařuje" překlady, tedy že stále bere koordinaci za svou - tehdy mne to dost překvapilo/. Šlo spíše o to, že stejné nápady se s odstupem času líhnou v různých hlavách. Takže Vašek Soukup s tím přišel znovu, já jsem mu sdělil své poznatky a také to, že je nezájem lidí, a bylo to.

- Proč kluby neprojevíly zájem o tak důležitý projekt, kde vidíš příčinu?

= Asi jeden z důvodů je to, že SF hnutí v Československu se nedá brát jako hnutí lidí se společnými zájmy. Spíše bych to charakterizoval jako volné, velmi volné, spojení klubů, které se plus minus zajímají o stejnou věc - o SF. A každý klub si myslí, že on je ten jediný, který se de facto bez těch ostatních obejde, tak proč by, pokud sám něco vydává, poskytoval někomu adresy svých překladatelů, seznamy svých překladů atp. Vždyť co je přeci komu do toho. Prostě asi máme už v krvi to, že si rádi hraje- me na vlastním písečku. A pak je tu ještě druhá věc. Lenost. Většina lidí, bohužel i v SF, je spíše pro pasivní příjem čehokoli, možná i SF. A tak i posílání korespondáku je pro ně nepřekonatelným problémem.

- E -

DVĚ "DEFINICE"

SOUKROMÁ INICIATIVA.

Někdo z fandomu usoudí, že by bylo dobré, kdyby se určitý projekt uskutečnil, a je v jeho moci, s přispěním několika málo pomocníků /nejsou podmínkou/, ho taky uskutečnit. V extrému jde o akci pro fandom, ale bez účasti fandomu.

POLOVIČATÉ ŘEŠENÍ.

Je takové řešení, které daný problém neřeší, jen zmírňuje jeho naléhavost.

- F -

POKUS O SHRUTÍ SOUČASNÉ SITUACE.

Každý projekt vzniká na základě nějakých předpokladů. Jestliže se lidi chovají jinak/ignorují projekt/, není chyba v lidech, ale v předpokladech - něco se nedomyslelo.

K tomu došlo. Zájem fandomu není právě na výši - to je neoddiskutovatelný fakt. Je tedy na místě ptát se, kde se stala chyba a co se dá eventuálně dělat.

Viděl bych čtyři hlavní problémy.

1/ NEAKTUALNOST.

Forma výstupu byla zvolena taková /uverejňování seznamů/, že i při aktuálních vstupech nemůže poskytnout nic jiného, než neaktuální informace. Tím padá důvod aktuální vstupy poskytovat a tím jsem i částečně vysvětlil, proč mi podobná vydavatelská činnost vrcholně neseďí.

2/ MALÁ VÝHODNOST.

Lidi vykazují setrvačnost. Jestliže po nich chci, aby změnilí svůj "stav" /začali vykonávat něco, co nikdy před tím nevykonávali, popř. začali něco vykonávat jinak, než byli zvyklí/, musím na ně působit DOSTATEČNĚ VELIKÝM potenciálem výhodnosti. Je to zásada, která se mi nelíbí, ale na které jsem párkrát po-
hořel, když jsem ji z nějakých důvodů nedodržel.

Jinými slovy - je to otázka motivace.

Projekt sice po klubech nepožaduje žádné heroické výkony, ale zpětně toho taky moc nenabízí /z hlediska jednotlivého vydavatele; přehled o celkové účinnosti je nulový/. Výsledkem je všeobecně "vlažný" vztah ke KP.

3/ NEVYHOVUJÍCÍ PROPAGACE.

Všeobecné výzvy jsou k ničemu. Během svého působení ve fannu jsem jich vyhlásil dost, abych to mohl s určitostí tvrdit. Ostatně i Tomáš Jirkovský se o tom přesvědčil /Interkom-"Byla jedna porada", rubrika Kdo pomůže?/: "Již před časem byl v Interkomu uveřejněn článek s prosbou, aby nám jednotlivé kluby pomohly. A je smutné, že doposud se na tuto výzvu většina klubů neozvala. Zatím spolupracují pouze ti, které jsem o to osobně požádal." A já se ptám, proč se nechytit toho, co funguje, proč setrvávat u výzev, které jsou neúčinné?

Jestliže budou základ koordinace tvořit překladatelé, je nutno myšlenku KP a možnost zapojení projednat osobně s každým z nich. Jestliže bude KP stát na vydavatelských fanzinů, je nutné totéž provést u nich. V úplně nejhorším případě se koordinátor hned z pramene dozví, proč se nechtějí zapojit, a získá tak možnost projekt včas příslušně upravit.

4/ NEVYHOVUJÍCÍ FORMA SBĚRU INFORMACÍ

"Prosincový výhružný dopis" nevznikl z důvodu, že by jeho autor měl vyhrožování v krvi, ale na základě předcházejících neblahých zkušeností s fandomem. V podstatě byly dvě možnosti - přijít s nabídkou nebo výhružkou. To druhé je podstatně méně náročné na přemýšlení.

Došlo tak k paradoxní situaci: Do projektu, který tu je pro "blaho" fandomu, je fandom hnán karabáčem výhružky, a ani to příliš nezabírá /seznam "provinilců" byl dlouhý/.

Představme si, zcela teoreticky, KP jako soukromou iniciativu.

Tomáš Jirkovský se rozhodl pomoci překladatelům tím, že sestaví seznam překladových povídek z fanzinů. Kontaktoval se s některým sběratelem /Rampasem, Jedličkou, Veverkou/, jeden víkend věnoval probírce jeho archivu... a seznam byl hotov.

Porovnáme-li hypotetický seznam se skutečným, který známe z Interkomu, zjistíme, že se od sebe neliší a že tedy mohly vzniknout stejným způsobem. Neověřoval jsem si to, ale je to pravděpodobné, vždyť co jiného Tomovi zbývalo, když se fandom nezapojil.

Obdobně se daly realizovat všechny dodatky.

Situace se však pronikavě mění, jestliže do KP "zakomponujeme" aktuálnost.

Nejprve otázka: "Stojí někdo o aktuálnost?"

Já jako vydavatel určitě. Vždyť mé problémy /viz. "interview" v bodu -A-/ jsou bez aktuálnosti neřešitelné.

A překladatelé? Stejný případ.

Ke sběru informací pro KP momentálně dochází jednorázově /vypadá to, že jednou ročně/. Jistou aktuálnost se její organizátoři snaží zabezpečit přehledem o vydavatelských plánech. Jenomže: Většina našich překladů je neplánovaných a my nemáme

možnost dát o nich ostatním zprávu. Dále: Seznam vyjde v době /po deseti měsících/, kdy plány jsou již realizovány /bohatě!/, takže nanejvýš dává přehled o současném stavu, a pak celý rok nic.

Jak často by mělo docházet ke sběru informací? Jednou za rok, za půl roku, za měsíc? Nic takového. INFORMACE BY MĚLA DO KP SMĚROVAT VE GHVÍLI, KDY VZNIKNE.

Z TOHOTO DŮVODU musí mít KP kontakt na zdroj aktuálních informací, tedy na vydavatele nebo překladatele, stačí na jedny z nich, a také z tohoto důvodu SE JIŽ NEDÁ PROVOZOVAT JAKO SOU-KROMÁ INICIATIVA, ALE JEN JAKO AKCE CELOFANDOMSKÁ.

Povinností organizátorů by mělo být zvolit takový způsob provádění KP, aby ho opouštěly informace stejně aktuální, jaké do něj vcházejí. Čili NEJEN VSTUP BY MĚL BÝT KONTINUELNÍ, ALE I VÝSTUP.

- G -

JAK MOHLA KP /HISTORICKY A TEORETICKY/ PROBÍHAT

Rok 1984-85.

Fanziny vycházejí už nějaký rok, společně s kluby vznikají stále nové a nové, přehled do minulosti je mizerný, totéž lze říci i o soudobé produkci - každý vydavatel jede na vlastní pěst.

Problém duplicity existuje, ale povětšinou nikdo netrápí, nedosáhl ještě meze, kdy si říká o řešení.

Jen několika jedincům je jasné, že tomu tak nebude navždy: Neustálým překládáním roste zásoba hotových překladů, zásoba, o které si nikdo neudrzuje přehled, počet duplicitních překladů díky tomu neustále narůstá a jednoho dne zákonitě přeroste v problém s velkým "p", který se už BUDE MUSET řešit.

Tito jedinci se pustí do sepisování seznamu, čistě na základě soukromé iniciativy, nikde se o tom nešíří, takže oficiálně se nic neděje.

Uplyne rok dva a přijde den, kdy vydavatelům, i při jejich mizerném přehledu, konečně dojde, že to tak dál nejde - na jedné straně pocitují hlad po příspěvcích, na druhé straně neúčelně mrhají lidskými silami na překládání povídek, kterou jsou již někým jiným /a ne hůře/ přeložené. O potřebě KP nediskutují, stala se nad slunce jasnější, a vydavatelé po ní nejen volají, ale jsou ochotni pro ni i něco udělat.

A v tuto chvíli přicházejí "samozvaní" koordinátoři, mávají nad hlavou hotovým seznamem amatérských překladů, a jeho využívání zapodmínkují aktuálním doplňováním. Komu informace nestojí za aktuální doplňování, ten na ně nemá nárok, protože ho asi nezajímají. Komu za doplňování stojí, ten se může kdykoliv a na cokoli zeptat /korespondákem/, obratem mu bude odpovězeno.

Základní podmínkou aktuální KP je, že shromážděné informace budou dány fandumu k dispozici jen určeným způsobem, ale nikdy jako celek jejich publikováním.

SHROMÁŽDĚNÉ INFORMACE JSOU JEDINÝM, CO MAJÍ KOORDINÁTOŘI V RUCE, JSOU JEDINÝM, ČÍM MOHOU FANDOM MOTIVOVAT. JESTLIŽE SE JICH VZDAJÍ, NEBUDE JIM UŽ NIC.

Porovnejme se skutečným průběhem.

Snaha zapojit fandom se datuje již od roku 1985. SNAHA PŘEDČASNÁ, protože problém trápil jen pár jednotlivců. Fandom se pochopitelně nezapojoval ani přes opakované výzvy. To byl první omyl.

Seznam nějakým zázrakem přeci jen vznikl. A teď došlo k druhé chybě. Fandom, který na sestavování seznamu kašlal, ho DOSTAL K DISPOZICI v rámci odběru Interkomu. Nejde jen o to, že dostal něco za nic /na což bude spoléhat příště/, ale o to,

že ten seznam nebyl tak zcela neúčinný - umožnil přehled do minulosti a jistě zabránil řadě duplicít. Teď by si měl fandom jistě říci, že je to výborný projekt, který se vyplatí podporovat, ale jak víme, neřekl si. Došlo k jinému efektu: duplicita, která měla k určitému datu nabýt neúnosné meze a způsobit rozjezd KP, v daný den potřebné meze nedosáhla. Nebylo to však tím, že by byla neúmyslná duplicita odstraněna /což je bez aktuálnosti nemyslitelné/, ale že byla situace jen zmírněna a vyhrocení časově posunuto do budoucnosti. /Vzpomeňme na definici z bodu -E-: Polovičaté řešení je takové, které daný problém neřeší, jen zmírňuje jeho naléhavost./ Naléhavost problému byla zmírněna, tím padla jeho aktuálnost a tím se celá situace dostala na úroveň z roku 1985, s naprosto stejnými cestami možného vývoje.

Uplynul víc jak rok. O koordinaci ticho po pěšině, jako by snad ani nikdy neexistovala, žádné snahy vylepšit ji nebo se k ní alespoň vyjádřit /že by byla tak dokonalá?/, a také žádná snaha aktivně informace doplňovat a využívat. Koordinátoři si "pomalu zvykají na neochotu lidí ve fandomu spolupracovat".

Pasivita fandomu vyústila v prosinci 87 ve výhrušný dopis /už jsem se k němu vyjádřil/, který po deseti měsících vykryštalizoval v publikaci Seznam amatérských překladů. Jinými slovy - situace se opakuje /polovičaté řešení/, jen seznam je o poznání rozsáhlejší.

Publikace byla distribuována na Semináři o fanzinech v Mšeci 88, kde se KP objevila jako bod programu.

Jednání se v podstatě omezilo jen na shrnutí požadavků na zpracování informací /např. nutnost použití počítače/, ale vůbec se neřešila otázka neutěšeného způsobu sběru informací a otázka nejúčelnějšího druhu výstupu /což spolu úzce souvisí/. Ani moje zvednutá ruka nic nepomohla, bod programu byl za námi /šťastně/, proč se jím dál ještě zabývat? Další perlička: Na otázku, kdo z klubů by chtěl KP zastřešit, kdo by ji chtěl vykonávat, zaznělo naprosté /a trapné/ ticho, které nepřerušil jediný hlas.

- H -

ATABANKOVÝ ZPŮSOB KOORDINACE PŘEKLADATELŮ

Tento systém by měl zabezpečovat, aby se informace dostávaly:

- pouze k tomu, kdo o ně stojí,
- pouze ty, o které stojí,
- pouze tehdy, kdy o ně stojí.

Počítá se zapojením:

- koordinátora,
- nejméně dvou "pomocníků",
- vydavatelů fanzinů.

Přínosy pro zúčastněné:

- pro organizátory dobrý pocit, že o KP je zájem,
- pro vydavatele zajímavé výstupy KP.

Forma:

- "dotaz - odpověď" pomocí korespondenčních lístků.

Technické zázemí:

- mikropočítač s disketovou jednotkou a tiskárnou, není ale nutný, dá se zvládnout ručně lístkovou kartotékou.

Vstupy:

- aktuální informace o SF povídkách z časopisů a knižních sbírek /I. Adamovič?/,
- aktuální informace vydavatelů fanzinů o publikačních záměrech /vydavatelé/,

- přehled o realizované publikační činnosti fandomu; tím se nouzově pokryjí veškerá "hluchá" místa, vzniklá díky nezapojeným vydavatelům /mohl bych vykonávat já/,
- jednorázové převzetí hotového Seznamu amat. překladů a /momentálně rozpracovaného/ SF seznamu zahraničních povídek.

Pozn: Informace od vydavatelů se týkají všech překladů, které se jakýmkoliv způsobem dostaly /nebo výhledově a zaručeně dostanou/ do vydavatelské zásoby /event. přebytků/ - přeložené, převzaté odkudkoliv, sehnané, překlady v jednání atp.

Řešené problémové oblasti:

- zabránění neúmyslnému duplicitnímu překládání,
- zabránění neúmyslnému duplicitnímu vydávání,
- výběrový přehled o momentální zásobě ostatních vydavatelů /= podklad pro jednání/,
- výběrový přehled o publikovaných zahraničních povídkách /pro zájemce o převzetí/,
- informování ostatních vydavatelů /hledání "úzkoprofilového" překladatele, nabídka originálu k překladu, nabídka hotového překladu, n. hotové bibliografie, n. volné překladatelské kapacity atp./.

Finanční otázka:

- cena korespondenčních lístků /= halířovka/.

Umožňuje:

- přehled KP o účinnosti její práce.

Propagace:

- všeobecná výzva k zapojení,
- u nereagujících vydavatelů projednání

- CH -

Z Á V Ě R

LIDI JSOU LÍNÍ .POSLAT I KORESPONDÁK - mohl znít předpoklad. A na základě trvale smutných zkušeností s KP mohl znít závěr: LIDSKÁ LENOST JE NEPRUSTŘELNÁ.

Kdybych šel touto cestou, mohl jsem si článek o koordinaci překladatelů ušetřit. Pro KP se udělalo maximum, co se udělat dalo, a lidi přesto nezabrali, co víc k tomu dodat?

Potíž je v tom, že lidi nejsou líní, jinak by se totiž ve fandomu nedělo zhola nic: nebyly by kluby, nebyly by cony, soutěže ani amatérské publikace, prostě nic. Všechny tyto "vymoženosti" stojí na lidské aktivitě, na práci o víkendech, volném i nevolném čase, na chuti sáhnout hluboko do soukromé kapsy pro potřebný peníz...

Aktivita lidí však bohužel není rozdělena rovnoměrně - na něco fanové reagují bouřlivě, na něco vůbec.

Je tedy na místě ptát se: "Jak to, že některé akce mají to štěstí a mohou s aktivitou počítat a jiné nemohou? V čem tak podstatném se liší?"

A je také na místě ohlédnout se zpět, protože těch povedených, polovičatých a nepovedených akcí bylo už tolik, že to ohlédnutí má cenu.

Předpoklady byly dva a zněly takto:

1/ Aktuálnost KP je podmíněna dosažením určité kritické meze duplicity.

2/ Současná KP má jistou účinnost /jak velkou, to nám neřeknou ani její organizátoři - prostě nevědí/.

Z v o l i l jsem je. U předpokladů je to přípustné, v tom spočívá jejich elegantnost a oblíbenost. Pomáhají překlenout neznalosti, které jinak vedou k zastírání či krkolomným spekulacím. Je to fér tah a dost často jediný možný.

O KP mi vyšla tato nehezka věta:

KP neuváženou publikační činností neustále odsouvá svoji aktuálnost směrem do BUDOUCNOSTI, čímž sama sobě škodí, jelikož koordinovat chce teď, v PRÍTOMNOSTI

Vyšlo i jednoduché řešení:

KP by si měla přestat ubližovat a přejít na účelnější formu výstupu, takovou, která ji trvale dokáže zabezpečovat vstupy.

Vyšel i základní požadavek na V/V: kontinuita.

A konečně vyšla i nejvýhodnější forma KP: databanková.

Na dva předpoklady toho vyšlo dost.

Článek "Koordinace překladatelů II." je ohlédnutím. Je ohlédnutím za akcí, která stále ještě trvá.

Nedělám si přehnané iluze, že postavím KP na nohy, ale jsem ochoten zapojit se ve větší míře, než je požadováno po ostatních vydavatelích, takže nějaké naděje si přeci dělám. Nejsem ani úplný pesimista. Všeobecné kritické meze duplicity /překladatelské i vydavatelské/ sice zatím dosaženo nebylo, a asi ještě dlouho dosaženo nebude /to by KP musela zcela zastavit svoji činnost/, ale u jednotlivců už ano, a další se jí obávají, a jiným je líto mrhat zbytečně energií na něco, co tu už je, byť by šlo o jedinou povídku, a jiní nemají to srdce kazit hru ostatním... S těmito lidmi se dá OKAMŽITĚ počítat /z 13-ti dotázaných vydavatelů lze 11 považovat za příznivce KP - to není pro začátek málo/. A kdyby se podařilo zahrnout vznikající seznam časopiseckých a knižních povídek zahraničních autorů do informační základny nové KP - bylo by to další plus. Zbývalo by obsadit funkci koordinátora /Soukupem?, když se po Tomovi KP ujal, mohl by v tom pokračovat/ a trochu zapracovat na vstupech /překlenout období od posledního sběru informací - moje starost/ a KP se může pustit do koordinování v celé zamýšlené šíři.

Jiří Karbusický

POSLEDNÍ

4

řídí

I. Adamovič+P. Kosatík

DÁVKA

nový směr na obzoru ?

S T E A M - P U N K

aneb

Klub čtvrté noci a spol.

Po kyberpunku a biopunku se znovu objevuje v Poslední dávce nový literární směr, obsahující ono provokující "punk" ve svém názvu. Mohli bychom říci: do třetice všeho punkového. Není to dané mou náchylností k punkovému hnutí, ale spíše tlakem doby, která se chtít nechtít musí s fenoménem punku vyrovnat, jakožto se součástí vlastní diagnózy. Proto snad ta přemíra "punků" v terminologii 20. století. Mám na mysli punk jako hnutí, jako styl života, jako světový jev, nikoliv jeho leckdy prázdné symboly, popíjející ve Slavii černou kávu.

Steam-punk, čili paro-punk nebo snad parní punk, je jev posledních pěti let. Musím však předeslat, že ono "punk" v názvu je ještě víc matoucí než v pojmu kyberpunk. Název steam-punk vznikl spíše jako žertovná obdoba kyberpunku, neboť oba směry začaly krystalizovat zhruba ve stejné době.

Hlavní představitelé steam-punku jsou tři svérázní američtí spisovatelé a dobří přátelé Tim Powers, James Blaylock a K.W. Jeter. V dobách, kdy ještě bydleli nedaleko od sebe, se scházeli v takzvaném Klubu čtvrté noci. Oni sami používají pro steam-punk název "maď Victorian fantasy movement" /hnutí šílené viktoriánské fantasy/ nebo "Victorian SF", což jsou pojmy sémanticky přesnější a naznačují lecos z podstaty steam-punku.

Společným rysem steam-punkových románů je, že tíhnou spíše k fantasy než k SF, vesměs se odehrávají ve viktoriánském období, vyznačují se dějovou hutností a jsou přespány fantasy rekvizitami podobně jako je kyberpunk přecpán rekvizitami SF.

Nejznámější postavou steam-punkového směru je TIM POWERS. Narodil se r. 1952 ve městě Buffalo. Jeho první romány byly SF, budící pramitou pozornost: The Skies Discrowned /Svržené oblohy, 1976/, Epitaph in Rust /Epitaf ve rzi, 1976/ a The Drawing of the Dark /Malby temnot, 1979/. Čtvrtý román The Anubis Gates /Brány Anubisu, 1983/ se stal okamžitým bestsellerem a pro steam-punk je tím, čím je Neuromancer pro kyberpunk.

Brány Anubisu by se daly stručně označit za historický fantasy-thriller s prvky hororu a SF. 464 stran románu jsem přečetl jedním dechem a pokusím se nyní popsat stručně alespoň hlavní dějovou linii.

Hrdina knihy Brendan Doyle je najat jistým Steerforthem Bennerem jakožto specialista na dílo S.T.Coleridgea. Benner je záhadný boháč, který podporuje nejrůznější vědecké experimenty. Benner Doyleovi sdělí, že objevil v plynutí času trhliny, jimiž je možné cestovat časem zpět do jiné trhliny a zase zpátky. Trhliny jsou nejpočetnější kolem let 1800 až 1805. Benner se rozhodl využít jedné z posledních trhlín k cestě do minulého století. S vybranou společností lidí /z nichž každý zaplatí milion dolarů/ hodlá navštívit přednášku S.T.Coleridge a ještě ten večer se vrátit zpět.

Vše proběhne podle plánu, cesta časem i přednáška se uskuteční, avšak těsně před návratem Doylea zajme neznámý vysoký muž, zbytek výpravy se vrátí bez něj a Doyle se tak stane trosečníkem v minulosti. Muž, který ho zajal, si myslí, že Doyle je kouzelník, protože byl svědkem náhlého objevení Bennerovy výpravy na prázdné louce. Doyleovi se podaří uprchnout a jeho strastiplná pouť minulostí začíná. Tehdy ještě netuší, že byl zajatcem doktora Romanyho, ďábelského vůdce nejmocnějšího gangu cikánů v Británii a že právě Romany je částečně zodpovědný za časové trhliny. Je totiž podřízený jakémusi Mistrovi sídlícímu v Egyptě a spolu s přítelem měl vyvolat ta nejmocnější kouzla, seslat je na Londýn a odvrátit tak útok Angličanů na Egypt. Kouzlo se ale nevyvedlo, způsobilo díry v čase, Romanyho přítel zešílel a potuluje se po Londýně jako Joe Psi tvář se schopností měnit si s lidmi těla.

Z Doylea se stává štvanec, nemá peníze a přidává se do bandy žebráků, ale je neustále stíhán doktorem Romanym. Pokouší se najít básníka Ashblesse, o kterém píše biografii, ale nikde ho nenalezá a s hrůzou si uvědomuje, že při svém pátrání se sám chová jako Ashbless, že Ashbless nikdy neexistoval, že se jím stal on sám a ve dvacátém století tedy psal studii o sobě samém! /V té době už měl Doyle proti své vůli díky Joemu Psi tváři nové, Ashblessovo tělo/ Doyle se dostane do Egypta a zlikviduje velkého Mistra i Romanyho, nalezne Ashblessovu budoucí ženu a žije dál básnickým životem. Bohužel zná i datum Ashblessovy /své/ smrti. V osudný den dojde klidně na místo, na kterém má být zabit, a s údivem zde nalezne vlastní šílený klon, který kdysi Romany vytvořil, aby z něj mučením dostal vše, co ví Doyleův "originál". V souboji Doyle-Ashbless svou kopii zabije a stane tak na začátku nového, vlastního života.

Děj knihy má až hysterický spád, zápletka střídá zápletku, ale všechny do sebe logicky zapadají. Příběhu dodávají na přesvědčivosti vynikající popis Londýna minulého století a důkladné autorovo studium pramenů. Kniha je protkaná scénami humornými /např. když si Doyle vymýšlí, kterou lodí připlul do Londýna, jako první ho napadne Starship Enterprise/ i scénami děsuplnými /např. příhoda v podzemních sklepeních plných zmrzačených trpaslíků, popis Londýnského podsvětí, aj./, kouzly a napětím. Je ji možné brát jako vzpomínku na dobrodružné romány 30. let, podobně předimenzovanou jako Hledači ztracené archy v oblasti filmu. Podle tvrzení přátel je Powers expert na zápletky - dokáže vymyslet strukturu románu za 15 minut. Brány Anubisu je vrcholná konzumní četba v tom nejlepším slova smyslu. Román byl oceněn francouzskou Prix Apollo a Pamětní cenou Philipa Dicka. Podruhé dostal Powers tuto cenu za postkatastrofický román Dinner at

Deviant's Palace /Hostina v deviantově paláci, 1984/. Dodejme ještě, že básník Ashbless, jehož jméno figuruje v románu The Anubis Gates, je vymyšlená postava - pod tímto jménem psali Powers s Blaylockem v mládí poezii pro školní časopis.

Zatím posledním a čtenářsky velice úspěšným Powersovým románem je On Stranger Tides /Ze podivných přílivů, 1987/. Název knihy je "citát" z díla Williama Ashblesse, avšak tentokrát se básník jmenuje Guillermo Ceniza Bendiga, což v překladu znamená ... William Ashbless. Autor o knize říká: "Odehrává se v Karibském moři roku 1718, vystupuje v ní mág a pirát Černovous, Pramen věčného mládí, voodoo, šerm a námořní bitvy, prostě proto, že jsem toužil napsat knihu o pirátech a Černovousovi a Prameni věčného mládí a o tom všem ostatním a jen jsem hledal příběh, který by se k tomu přesně hodil." V románu opět víří magie. Pramen věčného mládí chce jeden z protagonistů použít k tomu, aby s jeho pomocí přivolal zpět duši své mrtvé manželky a vtělil ji do těla svojí dcery...

James P. BLAYLOCK začal psát stejně jako Powers bez velké slávy. Byly to romány The Elfin Ship, The Disappearing Dwarf a The Digging Leviathan. A stejně jako Powers mu největší úspěch přinesl až steam-punkový román s názvem Homunculus /Homunkulus, 1986/. Je to román zabydlený panoptikem postav, vyskytujících se již v předchozích Blaylockových povídkách. Potkáme tu vědce Langdona St. Ivese, proti kterému stojí ďábelský doktor Ignacio Narbondo, nekromantující biolog, odporný vivisektor a misantrop v jedné osobě, najdeme tu výrobce hraček, který vynalezl zdroj věčného pohybu, najdeme tu bohatého průmyslníka, který chce tento zdroj získat, najdeme tu náboženského fanatika, který od Narbonda kupuje za falešné peníze oživlé mrtvolky s cílem využít je jako hlasatele soudného dne, objeví se tu preparované ruce mrtvolky, hrající na piáno i mimozemský dopravní prostředek, který nakonec skončí v jednom z průmyslníkových domů se špatnou pověstí. Blaylockovi se zdařil nesnadný úkol splést postupně všechny dějové linie a postavy do jednoho komplexního příběhu. Román byl vyznamenán Pamětní cenou P.K.Dicka, kterou v té době již Powers vlastnil dvakrát. Není to nic divného, uvědomíme-li si, že v porotě pro udělování ceny sedí vždy minulý nositel této ceny a že Powers a Blaylock jsou přátelé. Blaylock se nyní živí psaním a na půl úvazku přednášením literární tvorby. Říká, že nejvíce ho ovlivnil román Tristan Shandy od Laurence Sterna. "Jeter, Powers a já jsme se Viktoriánskou SF začali zabývat ve druhé polovině 70. let," říká. "Obvykle jsme seděli v Oharově hostinci v Orange a rozebírali jsme náměty na psaní. První viktoriánská SF mi vyšla v časopisu Unearth v roce 1977." Pamětní cena P.K.Dicka je u Powerse i Blaylocka zcela na místě už proto, že oba byli blízkými Dickovými přáteli.

K.W.JETER je z této trojice přátel asi nejzáhadnější. Nikde se neobjevují jeho fotografie, nevycházejí s ním rozhovory, jeho tvorba je temnější než díla předešlých dvou. Na rozdíl od Powerse či Blaylocka získal téměř okamžitý ohlas, alespoň mezi kritikou. Ve svých pětadvaceti letech napsal první román Seeklight /Hledačka, 1975/, který Barry Malzberg v úvodu označil za jeden ze tří nejlepších SF, jaké kdy četl. V románu Morlock Night /Noc Morloků, 1979/, svérázném pokračování Wellsova Stroje času, vystupuje Merlin a Král Artuš, aby odvrátili hrozbu útoku Morloků na Zemi. Ke kyberpunku má blízko román Dr. Adder /1984/, který pro svou drsnost nemohl dlouho najít vydavatele. P.K.Dick tuto knihu přirovnává k dílům Jamese Joyce a Henryho Millera.

Jeterův první steam-punkový román vyšel rovnou v tvrdé vazbě /stejně jako On Stranger Tides/, což je v USA pro knihu zvláštní počta. Román má název Infernal Devices /Ďábelské stroje, 1987/ a je věnován Timu Powersovi a Jamesi Blaylockovi, "mistrům absurdity". Na počátku zdědí hlavní hrdina George Dower po svém otci dílnu, která je jen zdánlivě dílnou na opravu hodin. Zápletka nastává příchodem záhadného návštěvníka v hnědém plášti, který potřebuje seřídít jakýsi mechanismus. Tak stane hrdina na počátku řady neuvěřitelných příhod, jejíž vyvrcholení recenzenti odmítají prozradit, aby čtenáři nepřišli o překvapení.

O tom, že ani kyberpunk a steam-punk k sobě nemají zas tak daleko, jak by se mohlo zdát, nás chtějí přesvědčit přední mistři kyberpunku William GIBSON a Bruce STERLING. 25. února 1988 proběhla dražba nakladatelů o jejich nejnovější román The Difference Engine /Diferenciátor/. V době dražby měli autoři napsáno z románu pouhých 35 stran, ale přesto byl ještě nedopsaný román vydražen americkým nakladatelem Bantam za 110 000 dolarů a britským za skoro stejně vysokou sumu. Román pojednává o skutečně existujícím vynálezcí z viktoriánské éry Charlesi Babbageovi, který v minulém století vymyslel schéma počítače přeháněného PÁROU, ale nebyl schopen projekt realizovat. Román se odehrává v alternativním světě, ve kterém Babbage projekt realizoval a způsobil tak o sto let dříve počítačovou revoluci. Od dražby uběhl víc než rok, v současné době by tedy mohli Gibson se Sterlingem mít knihu dopsanou a odevzdanou v nakladatelství Bantam. Bude jejich nový román patřit spíše do kyber- nebo do steam-punku? Nebo opět vznikne nějaký úplně nový -punk? Nechte se překvapit a sledujte pravidelně POSLEDNÍ DÁVKU !

Ivan Adamovič

VÝSLEDKY CENY LOCUS AWARD 1988

román: David Brin - The Uplift War

fantasy román: Orson Scott Card - Seventh Son

román-debut: Emma Bull - War for the Oaks

nebeletristické dílo: Alan Moore + Dave Gibbons - Watchmen

novela: Robert Silverberg - The Secret Sharer

noveleta: Pat Murphy - Rachel in Love

povídka: Pat Cadigan - Angel

sbírka povídek: Lucius Shepard - The Jaguar Hunter

antologie: Gardner Dozois - The Year's Best SF 5

výtvarník: Michael Whelan

magazín: Isaac Asimov's SF Magazine

nakladatel: Tor

nejlepší autor všech dob: ROBERT A. HEINLEIN

nejlepší autor 80. let: DAVID BRIN

CIZÍ HVĚZDY A NAŠE POTĚŠENÍ aneb zamyšlení nad jedním sborníkem

Konečně pořádné počtení, řekl můj syn, takto předseda SFK Cargo a já jsem s ním musel jako otec souhlasit. To je v zásadě mimořádná věc, jak si jistě pamatuje každý muž, kterému bylo 18 let a bydlel s otcem a každý otec, který má či měl doma osmnáctiletého syna.

To, nad čím jsme se shodli je sborník či spíše sborníček s názvem Cizí hvězdy, výběr oceněných povídek, které své slavné ceny získaly na poli nejvyšším a ověnčily skráně a stoly svých autorů Nebulou, Hugem a podobně.

Kritik nerad chválí, ale teď a zrovna by se to hodilo. Ivan Adamovič, jakožto "odpovědný" redaktor připravil pro nás fany mimořádně kvalitní čtení. Klobouk dolů, i když si musel smociť a vložit do sborníku O.E. Bulterovou, která konservativnějším sciistům jako pochoutka připadat nebude. Zároveň bych chtěl ocenit Českou speleologickou společnost, která opět zazářila na poli kulturním a pomohla prolomit okénko do světa, který byl a přiznejme si ještě je, pro většinu fanů nedostupný. Kéž by takto kvalitně pracovalo některé nakladatelství, které má kulturní činnost přímo uloženu a přitom produkuje nevábnu a nechutnou kulturní krmí, ať jsou jako nečásto chválení či ať je jim odevšad, i z oficiálních míst, spíláno jako dnes.

Poděkovat bych chtěl také Pavlu Noskovi za jeho nenápadnou a potřebnou práci a mně neznámé Věře Urbanové. Výtku, kterou mám na jejich adresu, bych mohl Pavlovi jistě sdělit u nás v klubu, protože se však týká všech amatérsky vydaných publikací, řeknu ji veřejně. Už je totiž čas, aby alespoň u těch reprezentativnějších věcí zmizela formulka "Neprošlo jazykovou ani stylistickou úpravou", což stejně většinou není pravda a vydavatel se tím jen zaštiťuje proti napadení za případné stylistické a jazykové chyby. Pro příště by neměl být problém získat a eventuálně zaplatit odborníka - češtináře/ku a nechat jej na díle zapracovat, neboť "kosmycká loť Mardanůc" se sice již většinou v našich publikacích nevyskytuje, člověka však dokáže otrávit i "ženy - pracovali", což se objevuje v některých fanzinech. V Cizích hvězdách jsem nic takového nenalezl, tak proč ta úřednická obezlička? SFK jsou mimo jiné l i t e r á r n í kluby a ty si prostě nesmí dovolit, aby jejich texty "neprocházely jazykovou a stylistickou úpravou." Poutník, i když se v něm chyby najdou, je po stránce vždy korigován. Chceme-li jednou vydávat rozsáhlá díla, musíme být připraveni je vydávat co nejkvalitněji, tedy profesionálně, a musíme se proto učit profesionalismu už teď. Zvláště ti, kteří mají šanci stát se jednou skutečnými profesionály, jako Ivan Adamovič.

Obálka Káji Saudka je prostě "Saudek", toho bych poznal snad i kdybych měl vlčí mlhu, leč, když už je Kája profík a udělá titulní stránku, neměla by se mu tam vloudit chyba. Dotyčná dívka, která má, jak říkala naše babička, překrásně vyvinuté "přednostní vzdělání", je poněkud invalidní. Alespoň podle mne. Na ženském hradu, co se já pamatuji, je vepředu vždy bradavka, sloužící dle vědce světového významu Desmonda Morrise ke dvěma účelům: Za prvé ke kojení mláďete, což z hlediska tvaru nemusí být rozhodující (zjistilo se, že dudlíkovitý tvar bradavky, jaký mají například gorily, je pro mláďe, i lidské, optimálnější) a za druhé či možná za prvé je to vizuální erotogenní zona pro samce. Leč dotyčné dámě na obrázku tento výrazný prvek chybí. Příště bych prosil Mistra Saudka o dámu celou. A stejně půvabnou.

Než začneme literaturou, prosil bych čtenáře, aby se uklidnili a odpustili si výkřiky jako :co si to dovoluje, kritizovat t a k o v é h l e práce. Když dovolíte, dovolím si. A pokud si nebudeme dovolovat kritizovat cizí, n e d o t k n u t e l n é práce, budeme stále chodit nakupovat do Tuzexu a pořádnou sci-fi literaturu vozit ze zahraničí. Teprve když se na ni podíváme nezaújatě, zjistíme, že ji psali sice nadaní či dokonce geniální spisovatelé, leč lidé z masa a kostí. Nepodíváme-li se, jak a proč to dělali, budeme stále psát podprůměrné věci a vymýšlet a vyvíjet "magnetoskopy" za dvacet dva tisíc, zatímco "video" je venku ke koupení za týdenní plat. Proto žádný strach před velkými zvířaty, ostatně oni to stejně číst nebudou a kdyby mě žalovali, to bych se zasmál, až by chtěli zaplatit pokutu v korunách.

VELKÝ DVOREK - Clifford D. Simak

Když se slovanský prapředek Šimák plavil v podpalubí do Ameriky (co mě ve škole učili, všichni se vždycky plavili do Ameriky v podpalubí, čert ví, kdo se plavil na palubě!?) jistě netušil, že jeho potomek bude slavný americký spisovatel a hlavně správný a m e r i c k ý spisovatel, tak, jako se to vždycky rozumělo, to je spisovatel "amerického snu". Protože Velký dvorek, to je koncentrovaný americký sen padesátých let. Nepřítel byl poražen, my Američané jsme svobodní a nečeká nás nic jiného než pár těch šarvátek s místními politiky, ale na svá práva si šáhnout nedáme. Hlavně na právo nedotknutelnosti vlastního dvorku. Také milujeme zvířata a objevujeme svět. A v něm budeme obchodovat a zase obchodovat a ostatní to budou dělat taky. Když ne, tak jim ukážeme, že obchodovat je lepší než válčit.

Ta povídka je blízká mému srdci. Je nejen dobře napsaná - to ostatně všechny v tomto výběru, navíc má dokonale propracovanou pointu, je humanistická a optimistická.

Naši autoři by si měli všimnout přesné vyhraněnosti a přitom nešablonovitosti jednotlivých postav. Pak přesné práce se stavbou a gradací příběhu. Všechny kostky do sebe zapadají, nic se neděje náhodně. Autor si nemusí pomáhat dnes tak oblíbenými triky a záhadnými zásahy do děje. Na této povídce je možno překrásně doložit stavbu příběhu podle základní filozofické teze, že náhoda vznikne v místě průsečíku nutných dějů. Kdo dokáže tuto tezi uvést do praxe, má napůl vyhráno. Už je z něj skoro spisovatel. Všimněme si: hrdina musí být dobrý člověk, ale zároveň dobrý obchodník. Vyhoví nepřijemné babizně a pak přijme blázna do svých služeb. Blázen mluví se zvířaty (neblázní to neumí). Ale pozor, říká autor čtenářům, blázni nám nejsou na obtíž, na obtíž jsou jen zlým nebo necitlivým lidem. Já hrdina (se kterým se čtenář ztotožní), jsem slušný člověk, ale dříví na sobě štípat nenechám, vlády se nebojím a vycházím dokonce i s bláznem, a pomáhám jim. Nějaké cizince, kteří by chtěli činit něco nepřístojného, ty si budu držet od těla. A nakonec se mi to vyplatí ! Povídka, klasická sci-fi, je příjemná tím, že je dokonale civilní, naprosto normální a čistá. Tak, jak to vyžadoval čtenář na počátku čtyřicátých let. Charakterizuje krásnou, idylickou dobu, která tehdy bohužel nenávratně skončila. Již za pár let se v poušti na Velkém dvorku neobjevovali přátelští tvorové, ochotní vyměňovat myšlenky. Dnes by z toho byla krvavá řezba.

Jenže tenkrát ještě nebyly Brigade Rose a strážci islámské revoluce. Copak by dneska vyměňoval Taine? Protiteroristický detektor?

Překlad dr. Jana Pavlíka je citlivý a čtivý. Kéž bychom se s ním setkali co nejdříve i v oficiální literatuře a potěšili se bohatostí jeho jazyka a slovesné dovedností společně s běžnými čtenáři. Co naše nakladatelství? Ta oficiální? Chrní, chrní?

SLINTAJÍCÍ STROM - Brian W. Aldiss

Parafráze nemám rád. Aby mohl někdo úspěšně vykrádat klasiky, jako Aldiss Wellse, musel by být větší mistr než Wells sám. Což Aldiss není. Tohle, pokud vím, tedy dobře vykrádat ostatní, či lépe řečeno transformovat cizí nápady a myšlenky, dokázal jen jistý William Shakespeare.

Povídka je pěkně napsána, má spád a rychlost, při čtení může brát mladému čtenáři dech. Zkušenému již nikoli. Autor si oproti Simakovi pomáhá nepříliš vtipnými fintami a podle mne prostě podrazí na čtenáře. Kdykoli potřebuje posunout děj o nějakou dobu dopředu či zatajit, co se dělo, hrdina jde do hospody či prostě někam odjede, aniž by jej najednou zajímalo to, co mu jinak nedá spát. Milovaná dívka, kvůli které na jedné stránce riskuje život, mu nestojí najednou ani za to, aby zrušil hospodské popíjení s kamarádem či výlet.

Popisy neviditelných bytostí jsou naopak krásnou ukázkou, jak civilně pracovat s fantastickým. Žádné tajemné kvílení, ale skutečné šlápoty, žádné u nás obvyklé: já si myslím, že to asi bude takhle a takhle, koukej čtenáři, jak já jsem chytrý a co si všechno dovedu navymýšlet za ptákoviny. Nikoli, hrdina jedná, (až na ty prohřešky, kdy si autor pomáhá v posunu děje) a jedná logicky. V povídce je i mírně viktoriánská dívka a sveřepý otec. O kvalitě autora však vypovídá ta předvídaná nebezpečnost uměle vyhnané potrawy do gigantických úrod a rozměrů. Škoda, že něco takového nečetli před lety naši plánovači, nemuseli bychom být nejnemocnější národ v Evropě. Aldissova schopnost vystihnout nebezpečí i tu strašlivou bezohlednost těch, kteří se snaží o co "nejlepší" výsledky, ať to stojí, co chce, ukazovala již v době vzniku povídky nejen nebezpečí, ale i jeho podněcovatele a protagonisty.

Konec povídky odvádí čtenáře od rozvinutého děje a lacině tam autor míchá H.G. Wellse, což mu však umožňuje vyhnout se skutečnému uzavření povídky. Odlet Aurigianů nic neřeší, je to jen odložení problému. Svým způsobem to ukazuje tehdejší neschopnost literátů diagnostikovat směr dalšího vývoje a pokusit se jej zmapovat.

Vladimír Kostiha přeložil povídku na profesionální úrovni, jazyk je pěkný a čtivý a dokonce zachovává závan devatenáctého století, který by měl a má z povídky zaznívat. Některé nepřesnosti z hlediska stylistiky lze sice nalézt (například závěr části 19), celkový dojem je však dobrý...

ALBERTOVY LOGIKOVÉ STROJE - Raphael A. Lafferty

Krátká hříčka, mysleli jste si po přečtení povídky? Perfektně napsaná legráčka? Ale kdepak, je to vážné varování. Varování před tím, jak řídíme svůj svět a hodnotíme lidi v něm. Je to výkřik proti všem těm testům inteligence, výzkumům vyplňování předem připravených dotazníků, proti masinérii průměrných úředníků a mizerných vědců, kteří ničí vše mimořádné kolem sebe. Je to výkřik proti tomu, co se zřejmě neděje jen u nás, kdy ukázkou úřadem chválené dokonalosti je naprostá bezmyšlenkovitá průměrnost. Je to však také odpověď těm, kteří si myslí, že nebezpečí průměrnosti platí jen na východ od Šumavy a hledají v tom dokonce nějaký "slovanský fenomen".

Jestli nějaká povídka položila "prst na tep doby", pak jsou to Albertovy logikové stroje. Mít tu moc, nařídím, aby se ji nazpaměť naučili všichni učitelé, pracovníci ministerstva školství a kultury, kulturní referenti, kádrováci, ředitelé, členové přijímacích a propouštěcích komisí a každý, kdo vládne razítkem či důležitým telefonem. A kdo by ji nepochopil, musel by jít dělat něco jiného.

Překladatel Jindřich Smékal ukázal nejen překladatelské, ale při výběru i intelektuální schopnosti. Doufám, že mu nebudou vadit při postupu v zaměstnání.

Albertovy logikové stroje mě přesvědčily, že se na Západě nepíše jen psychedelicko-morbidní ptákoviny, byť literárně kvalitně provedené. Další povídka, a asi nejslavnější, podle udělených cen, je totiž přesně to, co jsem shora uvedl. Byť bezvadně vyprávěné Ivanem Adamovičem.

DÍTĚ MÉ KRVE - Octavia E. Butlerová

Měl bych se chvát úctou, když jsem se dočetl, že za tuto povídku získala O.E. Butlerová "trojlístek": Huga, Nebulu a Locus. Chvěji se, přiznám se, jenže ne úctou. Spíše nechutí, kam to dokázala americká literatura posledních let dotáhnout, když takovýto paskvil dokáže podělit třemi cenami. A nebo jsme tady v Evropě tak zaostalí. Myslím, že ne. Podobné projevy, jako jsou tyto výlevy "modré punčochy" v literatuře jsou podle mne jen módní vlnou, která přejde bez velkého účinku na skutečnou literaturu. Je to prostě něco podobného jako byl kdysi Bromfield "Když nastaly deště". Taky to byl tehdy do nebes vynášený blábol.

Domnívám se, že v této literatuře si jistá část amerického ženského hnutí snaží kompenzovat své fobie a některé z nich to navíc umí pěkně napsat. Protože napsané to je pěkně, ale celé je to výpočet, který mne dokáže zhnusit.

Práce je zřetelně rasistická. Prezентují se tu dvě rasy, kdy jedna zotročuje druhou, množí se díky ní a to dost drasticky. Autorka se snaží takovýto postoj dokonce obhajovat v rozmluvě mezi malým hrdinou a odpornou T'Gatoi. Popis koncentračního tábora a života pod dozorem oblud je však příliš výmluvný. Nikde žádná vzpoura, autorka se totiž ztotožňuje s "těmi nahoře" jako černoška v obráceném rasismu, o kterém se u nás nechce často nic slyšet, ale který je stejně obludný jako rasismus bílý. Škoda, že tady nikdy nevyšly projevy Malcolma X nebo Muhhamada Aliho, dříve Cassia Cleye, černého amerického profesionálního mistra světa v boxu.

Mimo zřetelně rasistické zaměření je to povídka plná problémů, ze kterých by měl radost Freud. Jsou v ní totiž obsaženy všemožné deviace. Ne, že by se o nich nemělo psát, to proboha ne, psát se o nich má a musí, ale i když literárně jsou v této povídce zpracovány perfektně, jako autorčino poselství je to nenormální.

Podívejme se po jednotlivých deviantních obscesích, jejichž četnost v povídce překračuje dokonce i obsese v díle Dostojevského a to je co říci.

Zřetelná je tam pedofilie, tedy pohlavní styk s osobou nezletilou. Všimněme si, že oplodňovatelka není stejně stará jako její sexuální partner, ale jako jeho matka. Modropunčochatá autorka sní dokonce po oplodnění o přesunu mateřských povinností na samce, o nic jiného v povídce vlastně nejde. Dokonce je pro ni perverzním potěšením představa, podrobně popsaná, jaké utrpení přinese takový zážitek "matkootci". Bisexualita je pak nahozena v tématu, kdy mnohonohá oplodňovatelka je ochotna "udělat to" sestře hrdiny, přestože to má "raději" s ním, protože "je to tak lepší".

Snad náhodně, snad promyšleně, (náhodně proto, aby byla nalezena literární náhrada za samičku, která chce oplodnit kladělkem samečka?) se v povídce dosti podrobně popisuje zoofilie, tedy pohlavní styk se zvířaty, který je lidmi sice praktikován celá tisíciletí (jinak by ho bible nezakazovala), to však neznamená, že bych to měl jako autor popisovat v povídce s orgiastickým vzrušením.

V poslední době u nás prezentované americké povídky vydávané za sci-fi jsou od žen, u kterých se jedná buď o osobní duševní záležitost a nebo prezentaci nálad části mladých žen, kdy literatura ukazuje děsivou tvář Ameriky. Nevidím však v této literatuře nejbohatší země světa nikde skutečnou ženu, matku, jejímž základním úkolem není intelektuálně se vyžívat, ale jejímž základním úkolem je vychovávat zdravou mladou generaci, jinak lidstvo totiž vyhyne nebo zdegeneruje. Tato děsivá tvář Ameriky je mi odporná, je však dobře, že ji Ivan přeložil a vydal. Nedávno jsme také "neznali drogy" a dnes je málo lékařů k léčení narkomanů. Kramerová versus Kramer byl film o tom, co se nás netýká a dnes máme kluby opuštěných otců a tatínkové berou mateřskou. Že by se mi to však líbilo, to nemohu říci. Hnuší se mi samolibé, agresivní a nezodpovědné zvířecí i lidské samičky a jímá mne závrať při milostném rozhovoru stonožky, která to právě "udělala" nezletilému mladíkovi. Stejně, jako se mi v překladu ve Světovce č. 6/1987 hnusila babice, která tak toužila na křídlech "splynout" s mladým chlapcem.

Ivan řekl v předmluvě, že pro tuto povídku má opravdu slabost. Čert ví proč, neberu mu jeho názory, literárně je to perfektně zpracováno. Přesto, nebylo by možno pro obyčejné fany, kteří netouží po tom, aby "jim to udělaly" stonožky, ani po souloži s létající důchodkyní na cizí planetě, přeložit příště něco normálnějšího?

Důh chraň Ameriku, jestli tohle je předloha pro její budoucnost. A chraň prozřetelnost Ivana Adamoviče, aby potkával takovéhle ženské. Na to by ho byla škoda. A k naší škodě by ho taková zrůda určitě nenechala vydávat pro nás knížky. Nenajde se ve fandomu či přilehlém okolí pohledná, něžná, milá a přítulná dívka, která by mu vyhnala podobné myšlenky z hlavy? Protože kdo je vyžene z hlavy paní Butlerové, to nevím. Na to bych se bál poslat i Cassia Cleye v době, kdy se ještě nejmenoval Muhhamad Ali a měl nejtvrďší pěsti na světě.

Václav Vlk

P.S. Ta sbírka má jen jednu chybu. Skutečnou chybu. Že má místo 450 jen 45 stránek.

V.

ZAMYŠLENÍ NAD JEDNÍM POTĚŠENÍM

- odpověď -

Množství chvály na Cizí hvězdy z úst fandomu mě příjemně potěšilo a skoro i překvapilo. Když bych to měl shrnout, nejvíc se líbilo Dítě mé krve, na druhém místě Velký dvorek. Přehledy cen v závěru přešel každý mlčením; je to asi moje bibliografická úchylna, ale když jsem Cizí hvězdy sestavoval, pokládal jsem seznam cen dokonce za jádro sborníku a povídky spíše jako doplněk, názorný příklad

Kdokoliv vydává nějakou tiskovinu, potvrdí mi, jak vítaná je každá kritika, zpětná vazba se čtenářem. Snad v tom Vašek Vlk nebude vidět nevědek, když s ním přesto budu polemizovat. Polemizování s Vlkem některým lidem přináší zvláštní potěšení /viz. str. 5 - 7 tohoto čísla, nebo příspěvky E.H. do Interkomu/, vytýkají mu jeho vyhraněnost a sami se nevědomky blíží k vyhraněnosti opačné.

Ano, Vlkovy kritické články jsou velmi vyhraněné, zaujaté, jednostranné. Vlk má asi určitou představu ideální povídky a odmítá vše, co se do této šablony nevměstná. Ale pomineme-li tuto vyhraněnost /která je u kritika koneckonců nezbytná/, patří Vlkovy kritiky a úvahy k nejzajímavějším /a nejvtipnějším/ ve fandumu. Vlk v nich má spoustu dobrých nápadů; skoro bych řekl, že by svoje postřehy měl víc investovat do kritiky než do vlastních povídek.

Václav Vlk si chválí Simakovu povídku Velký dvorek. Pro mě je ta povídka zastaralá, je ilustrací, jak se psalo v 50. letech, jak byl tehdy svět jednoduchý a jak toho málo poskytnou dnešnímu člověku povídky z 50. let kromě příjemného počtení. Jak málo toho Simak vypoví o složitosti mezilidských vztahů oproti povídce Octavie Butlerové, na kterou Vlk tak žehrá.

Je absurdní, že by Dítě mé krve byla rasistická povídka. Tlikové Pozemšťany do ničeho nenutí. Nutí je okolnosti. Je to příběh o toleranci, o nezvyklých vztazích. Právě nezvyklé vztahy mezi lidmi /nebo obecněji mezi bytostmi/ mě v literatuře fascinují. V životě jsou běžné a v literatuře skoro tabuizované. Vlk nechce číst o zoofilii. Ví o jedné opuštěné paní, která zoofilii provozuje a na rozdíl od Vlka mi to připadá jako prvotřídní námět na příběh.

Totéž platí o výtkách k povídce V horách soumraku, v horách úsvitu od McIntyreové, kterou jsem shodou okolností také překládal. Lásky mladíka k ženě o třicet, čtyřicet let starší, jaké množství takových vztahů mezi lidmi existuje. Posazením na jinou planetu a autorčiným poetickým slohem se příběh ještě zvýraznil. Proč to Vaškovi připadá odporné? Možná ten mladík prožil větší štěstí než kdokoliv z nás.

Povídky McIntyreové a Butlerové patří k nejlepším, které jsem četl. Obě jsou vlastně o tom, jak těžko k sobě hledají cestu dva odlišné světy. Vašek Vlk /a nejen on samozřejmě/ si úmyslně zastírá část jevů v naší společnosti, nechce o nich číst a hlasitě se přirazuje ke konservativním lidem, ale kam s konservatismem dojdeme? Mám pocit, že bych Václava Vlka našel mezi těmi, kteří nechtějí, aby jejich oblíbené noviny otiskovaly homosexuálům inzeráty k seznámení prostě proto, že to normální lidi pohoršuje. /Mimochoodem, nepadá mě zlomyslná myšlenka zavést takovou inzertní rubriku třeba v Poslední dávce./

Mám chuť a materiály k sestavení celé antologie podobně "pohoršujících, obscénních, atd." SF povídek. A nebylo by to zrovna čtení pro děti. Je mi ale jasné, že se takový sborník setká spíše se záporným přijetím. Fanové, napište mi, co si o tom myslíte.

Kladu si otázku, co že mi to má ona pohledná, něžná, atd. dívka kterou pro mne shání Vašek Vlk v posledním odstavci, vyhnat z hlavy? Překládání kvalitní SF, kterého zatím zanechat nechci? Nebo soulože s létající důchockyní na cizí planetě, které jsem /žel?/ ještě nezažil? Ať tak či tak, je to v této chvíli opožděné volání. Jednu takovou bytost jsem nedávno našel a není to ani třímetrová stonožka, ani létající babice, ale devatenáctiletá Pozemšťanka, oplývající všemi Vlkem požadovanými přívlastky.

Ivan Adamovič

P.S. Cizí hvězdy jsou ještě k mání. Adresa: I.A., Hlavní 2725, Praha
Nechal jsem udělat dotisk, protože první várka se vyprodala.

V PŘÍŠTÍM ČÍSLE : Rozbor české SF za rok 1988